

SOL İÇİ ŞİDDET: NEDENLERİ ve ÖNLEMLER

SOL İÇİ ŞİDDET: NEDENLERİ ve ÖNLEMLER

Engin ERKİNER

TDAS Yayınları

İÇİNDEKİLER

TDAS Neyi Amaçlıyor?	6
Giriş	8
Burjuvazi ve Devrimciler	11
Sol'da Kendini Vuran Şiddet	14
Geçmişle Yüzleşmede Eksik Kalan Nedir?	17
Yöntem	19
Her Sol Toplumuna Benzer	23
Kolay Bir Açıklama: Sosyalist Demokrasi Yoktu	29
Silahlı Mücadele Birbirine Karşı Silah Kullanmayı da Getirir mi?	33
Sol Neden Birbirine Düşmandır?	36
Sol İçi Şiddet ve Sol Örgüt Yapısı	38
1. Delikanlılık Yiğitlik	38
2. Örgüt Kimliği	39
3. Önderlik	40
4. Örgüt Anlayışında Değişim	42
5. Sol Görünümlü Mafya Ve Şiddet	44
Şiddet Toplumda Neden Bu Kadar Yaygındır?	46
Din Faktörü	52
1. Müslüman Ateist	52
2. Şehit Olmak	54
3. Biat Kültürü	54
4. Kolektif Kimlik	56
5. Din Kültürünün Sol Hareketteki Diğer Etkileri	56
Toplumunu Değiştirme Mücadelesinde Sınıfta Kalan Sol	60
Sola Özgü Değerlerin Yerleşmesi	62
Sol İçi Şiddet Örnekleri	64
1. Ali Çakmaklı'nın Öldürülmesi	64
2. Nebil Rahuma'nın Öldürülmesi	66
3. Müntecep Kesici'nin Öldürülmesi Ve Sonrası	68
Sonuç Yerine: Geçmişte Yaşamaktan Kurtulmak... ..	70

TDAS NEYİ AMAÇLIYOR?

Sol içi şiddet yazısına başlarken 12 Eylül öncesinde sol içi şiddete hemen hiç bulaşmayan ama 12 Eylül'ün hemen sonrasında başlayarak bir dönem bu konuda öne çıkan iki örgütten söz edilmesi gerekir. Bunlar THKP-C (Halkın Devrimci Öncüleri) ve THKP-C (Acilciler)'dir.

12 Eylül sonrasındaki ilk günlerde Adana'da iki HDÖ militanı önceden beri sürtüşme yaşadıkları bir İGD militanıyla karşılaşılır ve sonuç bu kişinin öldürülmesidir. Bu olaydan kısa süre sonra HDÖ'nün Adana sorumlusu Ali Çakmaklı Acilciler tarafından planlı bir cinayet sonucu öldürülür. Ardından İstanbul'da HDÖ'nün önemli bir militanı olan Nebil Rahuma örgüt arkadaşları tarafından öldürülecektir (öldürme nedeniyle ilgili iki farklı görüş yazının sonunda yer almaktadır).

1982 sonbaharında Müntecep Kesici Suriye'de Acilciler tarafından öldürülecektir. Bunu Hanna Maptunoğlu, Gökhan Saçın ve Zihni Alan izler.

Bu yazı daha önce Sol İçi Şiddet ve Nebil Rahuma Olayı adlı değişik yazarların yer aldığı bir kitapta yayınlanmıştı, okuyacağınız ilgili yazının küçük olmayan oranda genişletilmiş halidir.

Yazının amacı sol içi şiddetin nedenlerini ve ortadan kaldırılamasa bile azaltılmasını sağlayacak önlemleri açıklamak olmakla birlikte, konuya sadece dışarıdan değil içerden de bakılmaktadır. Yukarda isimleri sayılan sol içi şiddet sonucu hayatlarını kaybeden devrimcilerin önemli bölümü yazar tarafından tanınmaktadır.

THKP-C (Acilciler) 1982 sonrasında açık olarak politik bir örgüt değil, mafya türü bir yapılandırılır. Politik söylem kullanılarak örgütün dönüşümü gizlenmeye çalışılmıştır. 1982 ile 1988 arasında çok kişinin örgütten ayrılmasıyla örgüt fiili olarak bitmiş, sadece isim olarak mafyacılar tarafından kullanılır olmuş-

tur.

2018-2023 yılları arasında herkese ama özellikle sosyalist kamuoyuna açık örgüt tarihiyle hesaplaşma sonucu hem adı geçen kişilerin ölümüyle sonuçlanan sol içi cinayetler hakkındaki son bilgiler paylaşılmış ve hem de Acilciler adına musallat olan Antakya-Lazkiye mafyası teşhir edilmiştir.

Acilciler, 1975 yılında yazılan Türkiye Devriminin Acil Sorunları ile tanındılar (Bkz. 40 Yıl Sonra TDAS kitabı, bu kitap www.tdas1.blogspot.com adresinde bulunabilir). Bu bağlamda TDAS adı, politik bir geleneğin simgesidir denilebilir. 1975-1980 döneminin başlıca kitaplarından birisi sayılan TDAS, teorik temelini oluşturduğu örgütler ortadan kalktıktan sonra da isim olarak bilinirliğini korumuştur.

TDAS simgesi kullanılarak basılı olarak ve internet ortamında çok sayıda yayın yapıldı. Burada esas amaç, sosyalizm teorisinin yenilenmesidir. Bu konuda yayınlanan son kitap, Sosyalizmden Kapitalizme Geçiş – Bulgaristan ve Romanya Örnekleri adıyla www.engerkinerkitaplar.blogspot.com da yer almıştır.

Sol içi şiddet konusundaki genişletilmiş olan ve broşür kapsamına ulaşan bu yazıda, sosyalist harekette azalarak da olsa süren ve zararı herkes tarafından kabul edilen ama önlenemeyen solun önemli bir negatif özelliği üzerinde durulmaktadır.

Burada da amaç sosyalist teori ve pratiğin özellikle ülkemiz özelinde yenilenmesine katkıda bulunmaktır. Şimdiye kadar genel kabul gören kavramlar sorgulanmadan, yerlerine alternatifler getirilmeden ve bunların pratikte nasıl gerçekleştirilebilecekleri konuşulmadan sadece şikayet edilerek ve “böyle yapılmamalıdır” saptamasıyla bir yere varılamaz.

GİRİŞ

Adına ister devrimci, ister sosyalist, isterseniz sol tarih deyiniz; bu tarihte büyük başarı ve başarısızlıkların yanı sıra kanla da karşılaşacaksınız. Burada söz konusu olan sadece burjuvaziye, faşistlere ve onların değişik uzantılarına karşı mücadelede dökülen kan değildir. Devrim mücadelesinde sosyalistler arasındaki çatışmalarda hayatını kaybedenlerle diğer sosyalistler tarafından öldürülen sosyalistlerin sayısı da az değildir.

Sosyalistlerin –değişik nedenlerle- halka uyguladıkları şiddet vardır. Stalin dönemindeki SSCB ve Pol Pot yönetimindeki Kamboçya bu konuda en iyi bilinen tarihsel örneklerdir. Ve bir de sosyalistlerin birbirlerine karşı kullandıkları şiddet vardır. Sosyalistler, bazı dönemlerde, burjuvaziden daha fazla birbirlerine karşı savaşmışlar, burjuvaziden daha tehlikeli gördükleri öteki grupları ortadan kaldırmaya çalışmışlardır. O kadar ki, yakın tarihteki bazı dönemler için, “burjuvazi komünistleri öldürmek konusunda komünistler kadar başarılı olamamıştır” değerlendirmesi bile yapılır.

Başka bir örnek, marksist-leninistlerle anarşistler arasındaki çatışmadır. İlki, bazı ülkelerdeki ikincisini öldürerek oldukça zayıflatabilmiştir. İspanya iç savaşı sadece cumhuriyetçilerle faşistler arasındaki bir savaş değildir. Bu savaş, aynı zamanda, marksist-leninistlerle anarşistler arasındaki savaşı da içerir.

Bunun ardından Stalin yandaşlarıyla Troçki yandaşları arasında savaş yoğunlaşır.

Bu savaş süresince “emperyalizmin ajanı”, “karşı devrimci”, “komplocu” gibi suçlamalar da bol miktarda kullanılır. Bu konuda değişik ülkelerden çok sayıda örnek verilebilir.

Şöyle bir genelleme yapılabilir: 20. yüzyılda komünistlerin burjuvaziye karşı savaşı, kendi aralarındaki iç savaşı da içerir. Neden bu savaş Komünist Manifesto’nun yayınlandığı 1848’den

Rus devrimine (1917) kadar değil de daha sonra ortaya çıkmıştır? sorusuna verilecek cevap basittir: iktidar ele geçirilmiştir.

Eski adı sosyal demokrasi olan komünist hareketin içinde önemli görüş ayrılıkları eskiden beri vardır. Ne ki, bu görüş ayrılıklarının rakibin fiziksel olarak yok edilmesiyle sonuçlanması 20. yüzyıla özgüdür. Bu ayrılıklarda artık 19. yüzyılda bulunmayan etkin bir örgüt gücü kullanılmaktadır. Bu güç, iktidarı ele geçirip devlet gücünü de kullanmaya başlayınca, rakiplerin fiziksel olarak tasfiyesi hızla artacaktır.

Bu tasfiyeler 20. yüzyıl boyunca sayısı azalarak da olsa sürecektir. Çin Halk Cumhuriyeti'nde ve Arnavutluk'ta politik rakiplerin tasfiyesi konusunda akla ilk gelen fiziksel tasfiyedir. Kişi ortadan kalkınca sorun da ortadan kalkıyor sanılmaktadır... Ne ki, sorun kişiye bağlı değildir ve başka kişi ya da kişilerde kendisini yeniden üretmektedir.

Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin (DAC) son aylarında iktidardaki Almanya Sosyalist Birlik Partisi'ne karşı, çok sayıda parti üyesinin de katıldığı kitlesel Pazartesi Gösterileri başlamıştı. O sırada partinin Genel Sekreteri olan Eric Honecker göstericilere ateş açılması emrini verir. Politbüro'nun daha soğukkanlı üyeleri araya girerler ve Leipzig'deki büyük gösterinin serbestçe yapılmasını sağlarlar. Bir politbüro üyesi şunu söyler: "Binlerce kişiyi öldüremezdik."

Barışçı gösteriler ve ülkeden yoğun göç sonucunda DA-C'deki sosyalist rejim devrilebile, hayata geçirilmeye çalışılmış zihniyet açıktır: Muhalifleri öldürün!

"Sosyalist ülkelerde yıllarca egemen olmuş bu zihniyeti Türkiye devrimci hareketi de benimseyecekti," diye düşünebilirsiniz. Nitekim bizde devrimci hareketteki şiddeti Stalin'in mirası olarak görenlerin sayısı az değildir. Gerekçe de hazırdır: Sosyalistler arasında Stalin'in görüşlerini benimseyenler ya da en azından O'na yakın olanlar az değildir. Bu yakınlık Stalin'in uyguladığı şiddetin de benimsenmesine yol açmıştır.

Benzer bir örnek Pol Pot konusunda da gösterilebilir.

İleride ele alınacağı gibi, bu anlayış Türkiye’de sol içi şiddeti açıklamaz. Sosyalist hareketin dünya tarihinden hareketle sol içi şiddetin bize miras kaldığını söylemek hiç açıklayıcı değildir. Şu nedenle ki, bizdeki sol içi şiddet, sol henüz iktidara gelmeden yoğun ve yaygın olarak ortaya çıkmıştır. Bizdeki sol içi şiddet, iktidardaki sosyalistlerin birbirlerine karşı uyguladıkları şiddet değildir; henüz iktidara gelememiş sol grupların birbirlerine karşı şiddetidir.

Birisi iktidarda iken izlenilecek yol konusunda rakiplerin tasfiyesini amaçlarken, ötekisi aynı tasfiyenin iktidara gelmeden yapılmasını hedeflemektedir.

Ne Sovyet, ne Çin ve ne de öteki devrimlerde, devrim öncesinde, bizdekine benzer yoğunlukta sol içi çatışma yaşanmamıştır.

İki ayrı şiddet türünün birbirine indirgenmesi, bizde çok rastlanan genellemeci mantığın örneklerinden bir tanesidir.

BURJUVAZİ VE DEVRİMCİLER

Bir ülkenin burjuvazisiyle devrimcileri arasında önemli benzerlikler vardır. İdeolojik olarak birbirinin tersi yönlerde yer alan ve sık sık birbirine karşı silah kullanan bu insanlar arasındaki farklılık, kültürel temelde hiç de zannedildiği kadar fazla değildir. Herkes, toplumun farklı kesimlerinde yer alsada, sonuçta aynı kültürel ortamda sosyalle olmuştur. Eskiden toplumda burjuva kültüründen ve işçi sınıfı kültüründen söz edilirdi. Bu ayrım, kapitalizmin günlük yaşama yoğun olarak girmediği –yaklaşık tarih verilirse- 1970 öncesine aittir. Kapitalizm kültür endüstrisiyle toplumun her kesimini artan oranda hegemonyası altına aldı. Bu durum, ideolojik olarak birbirine zıt insanlar arasındaki günlük yaşam, davranış ve değerler farklılığını iyice azalttı. Örneğin bir MHP’li ile bir devrimcinin aile anlayışı, çocuğa davranışı, kadına karşı tavrı arasındaki farklılık, dünya görüşleri arasındaki farktan azdır.

1992 yılında işdamlarının da bulunduğu bir grubun içinde Kazakistan, Özbekistan ve Azerbaycan’a gittim. SSCB 1991 yılında dağılmış ve Türki cumhuriyetler de bağımsızlıklarını kazanmışlardı. Türkiye, o yıllarda, bu ülkelerin “ağabeyi” imiş gibi davranıyordu. Gruptaki işdamları da aynı kafadaydılar ve iş bağlantısı yapmaktan çok “soydaş” kadın peşinde koşuyorlardı. Cepte yeterli para olunca güzel kadın bulmak da sorun değildi.

Bir sonraki yıl bu kez devrimcilerle birlikte Küba’ya gittim ve aynı insan tipiyle birlikte olduğumu görünce şaşırdım. Tek değişiklik “soydaş”ın yerini “yoldaş”ın almasıydı. Yabancı bir ülkeye gidilince ilk yapılacak iş, cebindeki paraya da güvenerek kadın peşinde koşmaktı. Dahası, gruptaki devrimcilerden bir tanesi davranışını öz olarak şöyle açıklıyordu: “Halkımız da böyle yapıyor.”

Doğru söze ne denir! Kadına davranış açısından sağcı ve solcu arasında önemli fark yoktu. Dahası, halkımız da böyle ya-

pıyordu!

Bu benzer davranış tarzını başka alanlarda da görmek mümkündür. Bunlar farklı ideolojik ceketler giymiş olan aynı ya da sanıldığından daha fazla birbirine benzeyen insanlardır.

Bu örnekten hareketle burjuvazi ve küçük burjuvazide bulunan çeşitli özelliklerin farklı bir terminoloji eşliğinde devrimcilerde de bulunduğu söylenebilir. Yıllardır bilenen bir başka örnek daha vermek gerekirse:

Türkiye liderler toplumdur. Lider denilince özellikle politik liderlerden söz ediyorum. Bir kez oraya çıkan hayatının sonuna kadar bir daha inmez, inmemek için herşeyi yapar, başarısız bile olsa asla çekilmez, bazı durumlarda ancak “indirilebilir”.

Tartışılmaz lider Atatürk, Milli Şef İnönü, sonra Ecevit ve Deniz Baykal; Süleyman Demirel’in rekoruna sahip bir politikacı herhalde dünyada yoktur; sonra Türkeş ve Erbakan ve son olarak da Erdoğan gelir.

Devrimci harekette de “liderler sultanı”ndan söz edilir. Değişik örgütler liderleriyle tanımlanırlar ve bu liderler başarısız olsalar bile asla çekilip yerlerini başkalarına bırakmazlar.

Türkiye toplumunda savunulan görüşler birbirinden çok farklı gibi görünse bile, birbirine zıt noktadaki örgütlerin işleyişleri ve yapıları arasında önemli benzerlikler vardır. Aynı toplumsal-kültürel ortamda yetişmiş insanların oluşturduğu bu örgütler için başka türlüşünü düşünmek de zordur.

Ek olarak, “değişmez liderlik” anlayışının dünya sosyalist hareketinde de bulunduğunu belirtmek gerekir. Sosyalist ülkelerde kaç tane parti genel sekteteri yerini ölmeden önce başkasına bırakmıştır?

Burada sorun sadece liderden ibaret değildir. Her lider

çevresiyle birlikte vardır ve liderlikten inmesi, o çevrenin de etkisini kaybetmesi, en azından bu etkinin azalması anlamına gelir. Reel sosyalizmde toplumun her alanında yaşanan merkezleşme sonucu, hiyerarşinin en üstünde bulunan büyük güçte sahiptir ve hiç kimse de bu gücü kendiliğinden bırakmaz.

Benzer bir liderlik sultasının devrimci örgütlerde bulunması, ülkenin kültürel ortamı dikkate alındığında neredeyse kaçınılmazdır.

Devrimci harekette de örgütler, tıpkı burjuva partilerinde olduğu gibi, önderleriyle anılırlar. Mahir Çayan demek THKP-C demekti, THKO denilince akla öncelikle Deniz Gezmiş gelirdi. Keza İbrahim Kaypakkaya da TKP/ML demektir.

Yaşadıkları dönemde kendileri böyle istememiş olsalar bile, daha sonra belirli örgütlerin adlarıyla özdeşleştirildiler.

Burada önemli olan, içinde yaşanılan toplumun özelliklerinin birbirine zıt görüşlere sahip olan ve sık sık kıyasıya mücadeleye yönelen gruplar ve sınıflarda da kendini gösterdiği. Nasıl burjuvazi ile işçi sınıfının ortalama aile ve namus anlayışları arasında büyük fark bulunmuyorsa, benzer bir durum devrimcilerle faşistler arasında da görülür.

Bu saptama, yazının asıl konusu olan sol içi şiddetin nedenlerinin açıklanmasında önemli yer tutacaktır.

SOL'DA KENDİNİ VURAN ŞİDDET

1974-80 döneminde solun önemli özelliklerinden bir tanesi, sol içi şiddettir. Bu dönemde sol içi şiddetin yaygın varlığı genel olarak bilinmekle birlikte, bunun, 12 Eylül 1980 sonrasında yaşanan büyük yenilginin nedenlerinden birisi olarak da saptanması önemlidir.

Başlarken, neden söz edildiğinin gereğince anlaşılabilmesi için kavramın açılması gerekir. Sol içi şiddet denilince ne anlıyoruz?

Sol içi şiddet; iki veya daha fazla sol grubun birbirine karşı veya sol bir grubun bir ya da birden fazla kendi üyesine karşı uyguladığı (genellikle) silahlı şiddettir. Böyle bir şiddetin sonucu ölüm(ler) ve/veya yaralanma(lar)dır. Tek yanlı ya da karşılıklı olarak silah kullanıldığında kimsenin yaralanıp ölmediği olaylar enderdir.

Sol içi şiddet bazı durumlarda kendisini bıçaklı ve sopalı olarak da göstermiş olmakla birlikte, silah kullanılan olaylar büyük çoğunluğu oluşturduğundan, yukarıdaki tanım genelleme olarak yanlış sayılmaz.

Silahlı şiddet aniden ortaya çıkabileceği gibi; önce yumrukların konuşması, ardından gelen sopalı ve bıçaklı şiddetin devamı olarak da ortaya çıkabilir. Silah kullanılması ve hedef gözetilerek ateş edilmesi genellikle ortamın iyice gerginleştiği durumlarda görülür. Her şiddet olayının arka planı vardır, silahlı şiddette ise çelişki iyice olgunlaşmıştır.

Özellikle cezaevlerindeki örgüt içi infazlarda bir örgüt üyesinin şişlenerek öldürülmesi söz konusu olmakla birlikte, bu durumu, silahın kolay bulunamadığı bir ortamda yerini başka bir öldürücü alete bırakması olarak açıklamak mümkündür.

Bu yazıda cevabı aranacak soru şudur: Ülkemizde solun

tarahindeki en büyük kitleselliğin yaşandığı 1974-80 döneminin başlıca özelliklerinden bir tanesi olan sol içi şiddetin nedenleri nelerdir; nasıl ve ne oranda nlenebilir.

Konunun üzerinde kafa yorulması bir yana, soldaki herkesin bildiği bu gerçeğin açık olarak ifade edilmesi, hakkında makaleler ve bazı kitaplar yazılması bile yenidir. Neden yaklaşık otuz yıl susulduğu ve konunun görece yeni konuşulmaya başlandığı da cevaplandırılması gereken bir başka önemli sorudur.

O sol içi şiddet ki, 12 Eylül 1980’de bitmemiş, sonrasında cezaevlerinde de sürmüştür. Bugün bile sol gruplar arasındaki sürtüşmeler kolaylıkla kavgaya dönüşebiliyor. Genellikle ateşli silah yerine sopa kullanılıyor ama geçmişteki silahlı çatışmaların da bu tür kavgalarla başladığı düşünüldüğünde, olayların biraz daha yoğunlaşması durumunda eskinin yeniden yaşana-bileceği şimdiden görülebiliyor.

Sol içi çatışmaların bugün eskisine oranla oldukça zayıf durumda olmasına bakarak kendimizi kandırmayalım. Çatışma zayıftır, çünkü sol, 1974-80 dönemiyle karşılaştırılmayacak kadar zayıftır. Biraz gclendiğinde çatışma hemen gündeme gelmektedir.

Neden böyledir? sorusunun cevabı, bir oranda, “geride bırakıldığı sanılan konuların, hiç de bu durumda olmadıklarının yeni anlaşılmaya başlandığı görülüyor” saptamasında bulunulabilir. Bilinçaltı gibi... Aşılmış, geride bırakılmış, unutulmuş sanılıyor; gerçekte ise, her önemli olayda etkisini sürdürdüğünü, aşılamadığını, geride bırakılmadığını yeniden ve yeniden hissettiriyor.

Bu durumu “solun kan davası” olarak adlandırmak mümkündür; ne ki, burada söz konusu olan farklı bir kan davasıdır.

Kan davası bilinçlidir, açıkça hissedilir. Burada söz konusu olan ise, çözümlenmeden bilinçaltına itilmiş, yok sayılan, gerçekte ise var olan ve yeri geldiğinde kişiyi ve rgt derinden etkileyebilen geçmişten kalmış sorunlardır.

Bu durumu üzerinde çok konuşulan solun birliği konusunda da görmek mümkündür.

Herkes birlik istiyor, ama yapamıyor. Herkes soldaki bölünmüşlüğün bir oranda bile olsa aşılmasını istiyor, ama kayda değer bir birliktelik oluşturulamıyor.

Karşılıklı suçlamalar havada uçuşuyor; kariyerizm, şeflerin egemenliği, kendine güvenememek, karşısındakine hiç güvenememek ve derken geçmiş herkesi çağırıyor: solun içindeki bu derin güvensizliğin kökleri geçmiştir. Örgütler arasındaki ve aynı örgüt içindeki derin güvensizliğin kökleri –ne kadar üzeri örtülmeye çalışılmış olsa bile- orada neredeyse dokunulmamış olarak durmaktadır.

Sol, sol içi şiddetle hesabını bitiremedikçe, bu güvensizliği aşması mümkün olmayacaktır.

O hesap ki, değil bitirilmek, daha yeni başlamaktadır...

Başlayalım bakalım...

GEÇMİŞLE YÜZLEŞMEDE EKSİK KALAN NEDİR?

Geçmişle yüzleşmek gerekliliği son yıllarda çok kullanılan bir belirleme... Çok kişi bunu ülkenin geçmişi bağlamında ele alıyor, örgütünü ve kendisini ise hiç işin içine katmıyor.

Solun kendisiyle de yüzleşmesi gerekiyor. Burada söz konusu olan dar anlamda ideolojik yüzleşme değildir. “Geçmişte şu görüşü savunduk, bunun yanlışları şunlardı” türünden bir yüzleşme, her örgütte değişik kapsamlarda gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, yapılmıştır. Yapılmamış olan, örgütsel yüzleşmedir.

Örgütlerin tarihi kirlidir, bazılarının ki oldukça kirlidir. Bu kirliliğin önemli bileşenlerinden bir tanesi de sol içi şiddettir. Örgütler arasındaki ve örgüt içindeki şiddet... Sadece 1974-80 döneminde değil, sonrasında da bu nedenle çok sayıda devrimci yaralandı ya da öldürüldü.

Sosyalistler için hakim sınıfın şiddeti normaldir. Sosyalist gördüğü bir örgütten gelen şiddet (ya da örgüt içinde kendi yoldaşlarından gördüğü şiddet) daha derin etki yaratır ve kolayca unutulamaz, normal karşılanamaz.

Birbirinden teorik olarak çok farklı olmayan iki grubun, Devrimci Yol ile Kurtuluş’un neden bir arada bulunamadıklarını açıklamak zordur. Sadece iki örgüt arasında yaşanan şiddet ve dökülen kan dikkate alındığında bile, bir arada bulunamamanın haklı psikolojik nedenleri olduğu görülür. Bu nedenler de açıkça konuşulmaz, konuşulamaz, zira iki taraf da bunların ortaya çıkmasında sorumluluk taşımaktadır. Birliğin bir türlü sağlanamamasını başka nedenleri öne çıkartarak açıklamak daha kolay gelir.

Sol içi şiddetin konuşulmaması, konuşulamaması, Ragıp Zarakolu’nun Ölümünden Önce – Sol İçi Şiddeti Sorgulamak ve Aşmak (Erdal Boyoğlu, Belge Yayınları, İstanbul, 2010) kitabı-

nın Önsöz'ünde de belirttiği gibi, sol gruplar arasında birliğin olamamasının temel nedenidir. Herkes birlik yanlısıdır, herkes birliği ister görünür ve bazen -başlangıçtaki adıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi örneğinde de görüldüğü gibi- bir araya da gelir. Aradan fazla zaman geçmeden eskisinden daha kötü dağılır.

Bu partinin ilk döneminde Almanya örgütlenmesinde bulunmuş bir kişi olarak, Devrimci Yol ile Kurtuluş arasında büyük bir hızla tırmanan gerginliğin sadece Kürt sorunundaki farklı değerlendirmelere bağlı olmadığını hissedebiliyor, ama daha ötesini düşünemiyordum. Normal olarak bu görüş farklılığından bu gerginliğin çıkmaması gerekirdi. İşin içinde geçmişten gelen, insanların politik kişiliklerinin parçası olmuş başka konular, özellikle de sol içi şiddet de varmış...

Örgütlerin kendileriyle, örgütsel tarihleriyle yüzleşmeleri, geçmişle yüzleşmede eksik kalan yöndür.

YÖNTEM

Bu yüzleşmede nasıl bir yöntem izlenmesi gerekir?

Yöntem önemlidir, çünkü örgütlerin kendileriyle yüzleşmesinden, sol içi çatışmanın tarihinden sonuçlar çıkarmaya çalışıyoruz. Benzeri konularda çok rastlanıldığı gibi bilgiyi yığıp öylece bırakarak herhangi bir sonuca ulaşılamaz. Genelden başlayıp özele doğru inmek gerekir.

“Önce kim başladı?”, “Filanca olayda kim haklıydı?” sorularından, başka bir deyişle tek tek olaylardan başlanıldığında işin içinden çıkılmaz, ayrıntılar arasında kaybolunur.

Özelin önemi, kişilerin rolü, sol içi şiddetin değişik nedenleri olabileceği açıktır. Bunlarla ilgili çok sayıda saptama yapıldığında, büyük bir bilgi yığını elde edilir. Ama bu yığından hangi sonuçlar çıkarılabilir, orası belli değildir ve gerçekte bize gerekli olan da öncelikle bu sonuçlardır.

Sol içi şiddetin genel nedenleri saptandıktan sonra her sol içi şiddet olayı ayrıca incelenmelidir. Genel nedenlerin yanı sıra her sol içi şiddet olayının özel nedenleri de vardır. Bu nedenler görünüşte birbirlerine benzemeyebilirler. Örgüte, olayın gerçekleştiği ortama, olayın geçmişine ve katılan kişilerin yapısına göre değişirler. Burada genelin o özeldede nasıl ortaya çıktığının yanı sıra, genelin özelle bütünleşmesi de ele alınabilir.

Yöntem genelden özele gitmek olmalıdır. Özelden başlasanız yüzlerce çeşit özel içinde kaybolabilirsiniz. Ortaya sistematik, yorumlanmış, birbiriyle bağlantılı bilgi değil, şekilsiz bir bilgi yığını çıkar. Buradan teorik sonuçlar çıkarılamaz. Sol içi şiddetin nedenleri yeterince anlaşılmadığı için, bunların nasıl aşılacağı konusunda da açıklığa kavuşulamaz.

Solun kendisiyle örgütsel olarak da yüzleşmesini sol içi şiddet ile sınırlandırdığımızda, konunun örgüt içi ve örgütler

arasında şiddet olarak iki boyutu olduğu görülür.

Örgüt içi şiddetle hesaplaşmak görece daha kolaydır. Yapılanın yanlışlığı vurgulanır, şu veya bu nedenle örgüt içi şiddetle karşılaşmış ve genellikle de öldürülmüş kişilere yönelik suçlamaların asılsızlığı belirtilir, kişilerin itibarları geri verilir. Böylece geçmişe yönelik olarak örgüt içi şiddet konusu bir oranda çözümlenmiş olur.

Bir oranda, diyorum, çünkü örgüt içi şiddet konusunda geçmişte olanların açığa çıkarılması, sorumlularının bulunması ve konunun çözümlenmesi, o örgütün içinde bundan sonra şiddet yaşanmayacağı anlamına gelmez.

Bu konuda belirgin bir bilinç yükselmesi yaşanmıştır, ama tek tek olaylar genel nedenlerinden ayrı olarak ele alındıklarından, örgüt içi şiddetin “uygun koşullarda” daha az oranda da olsa kendisini yeniden göstermesi neredeyse kaçınılmazdır.

Örgütler arasındaki şiddet konusunda ise bu oranda ilerleme yapmak bile zordur, zira ne olduğu bilinmemektedir ama nasıl olduğu hayli karışıktır. Bir olay ötekini nasıl etkilemiş, hangi kişi ya da kişiler şiddeti kışkırtmıştır; belirlenmesi oldukça zordur.

Bu konuda belirli bir bilinç yükselmesi gerçekleşmekle birlikte gelecekte, “uygun koşullarda” sol içi şiddetin hem de söz konusu iki örgüt arasında yeniden gündeme gelmeyeceği söylenemez.

Bu durum, sol içi şiddet konusuna özelden değil, genelden yaklaşılması gerektiğini yeniden ortaya çıkarır.

Yazının sonunda ayrı bir başlık altında ele alınacak olmakla birlikte bu konuda şimdiden şu kadarı belirtilebilir:

Sol içi şiddetin genel nedenleri konusunda açıklığa kavuşulsa ve tek tek her olayda bu genelin kendini nasıl ortaya koyduğu açıklanabilse bile, bu durum, gelecekte sol içi şiddetten

uzaklaşılabilmesi için yeterli olmayacaktır.

Eğer çok sayıda sol örgüt sürekli olarak geçmişin bir dönemi (1974-1980) ile yaşıyorsa, bugünkü varlığını o dönemdeki özelliklerinin uzantısı olarak tanımlıyorsa, bugün ve gelecekte çok geçmişini yeniden ve yeniden üretiyorsa, konu hakkında ne kadar aydınlanmış olursa olsun, o dönemin önemli özelliklerinden birisi olan sol içi şiddet zihninden uzaklaşmayacaktır.

Ek olarak, sürekli olarak yeniden üretilen geçmiş, giderek “düzeltilmiş geçmiş”e dönüşür. Bugünü asıl belirleyen gelecekte çok geçmiş olunca, geçmişte olanlar tek tek ele alınır ve bugünün gereklerine göre yeniden düzenlenir ya da düzeltilirler. Uygun olmayan olaylardaki sorumluluktan ya kurtulunur ya da belirsiz duruma getirilir.

Sonuçta 1974-1980 dönemindeki yoğun sol içi şiddet herkes tarafından lanetlenir, ama hiçbir örgüt bu şiddette kendi sorumluluğu da bulunduğunu kabul etmez. Herkes kendi düzeltilmiş geçmişinde sorumluluktan kurtulmuş, onu başkalarına yüklemiştir.

Yazının sonunda bu konu üzerinde yeniden duracağım.

Bu yazının amacı, sol içi şiddetin genel nedenlerini ortaya çıkarmaya çalışmak, bu konudaki değişik görüşlerin eleştirisini yapmak ve ardından da özel birkaç olaya kısaca inilerek, genel ile bu özellerin ilişkisini incelemektir.

Yazının sonraki bölümlerinde sol içi şiddetin genel nedenleri irdelenirken, yeri geldikçe Erdal Boyoğlu'nun anılan kitabında yer alan görüşlere de değinilecektir.

Kitapta iyi bilmediğim sol içi şiddet örneklerine girmeyeceğim. Kitabın amacı sol içi şiddetin listesini çıkarmak değildir. 1974-1980 döneminde bu şiddet o kadar yoğundur ki, tam listesinin çıkarılabileceği de şüphelidir.

Bilebildiğim kadarıyla bu konuda üç kitap yayınlandı.

Boyoğlu'nun kitabının yanı sıra Aytekin Yılmaz'ın hapishanelerdeki sol içi infazları inceleyen Yoldaşını Öldürmek kitabı ve Hakkı Öznur'un Derin Sol adlı kitabı. Bu kalın kitapta devrimci örgütler arasındaki çatışmaların listesinin yanı sıra konuyla ilgili yayınlanan bildiriler de kaynak gösterilerek yer almaktadır. Yazar muhtemelen MHP'lidir ve bu kadar geniş bilgiye de ancak emniyet arşivinden ulaşabilirdi. Yorumları boşverin ama merak edenler kitaptaki bildirilerden yararlanabilirler. Bir de sol içi çatışmaların anlatımının genellikle doğru değil de doğruya yakın olduğunu unutmamak gerekir. Mesela Nebil Rahuma'nın infazıyla ilgili anlatım epeyce eksiktir

Boyoğlu'nun kitabında sol hareketin değişik yerlerinde bulunan 27 kişi sol içi şiddet konusundaki görüşlerini yazmışlar (bazılarıyla söyleşi yapılmış). Sol içi şiddet konusuyla ilgilenen herkesin okuması ve üzerinde düşünmesi gereken bir kitap. Doğru tezler savunan yazarlar olduğu gibi yanlış tezler savunanlar da var. Bunlara bir de sayfalarca yazıp da hiçbir şey söylemeyenleri de eklemek gerek. Sol içi şiddet konusunda genel geçer bir söylemle yetinmek de aslında bir şey söylememektir, kısacası bu konuda konuşamamaktır.

HER SOL TOPLUMUNA BENZER

Kitabın en önemli yazıları, sol içi şiddet ile toplumda yaşanan şiddet arasında bağlantı kuranlardır. Solu, bu toplumun dışından gelmiş gibi incelemek yanlış olmanın ötesinde, anlam-sızdır. Konu üzerinde biraz duralım.

En erken 16-17 yaşlarında devrimci olan insanlar, bu yaşa gelinceye kadar önemli bir sosyalizasyon yaşamışlardır. Aile içi sosyalizasyon (birinci sosyalizasyon) ve belirli oranda da aile dışında (okul, arkadaş çevresi) sosyalizasyondan geçerek devrimci harekete katılan bu insanlar, “boş kağıt” değildir. Toplumun egemen değer yargılarını da birlikte getirmişlerdir ve özellikle önemli olan, bunun farkında olmamalarıdır.

Sosyalizasyon, toplumdaki egemen değer yargılarının –bi-linçsiz olarak- içselleştirilmesi demektir. Kişi, o yaşta bu değer yargılarını sorgulayamaz (çok sayıda insan ileri yaşlarda bile sorgulayamaz).

Kişinin devrimci harekete katıldığında aldığı ortalama teorik eğitim (materyalist felsefe, Marx ve Lenin, örgütüne göre Stalin ve Mao da eklenebilir), sosyalizasyonla elde edilen değerlerin üzerine gelir, onlarla karışır. “Sosyalist teorik eğitim” varolan değerler sistemini sorgulamaktan çok, ona sol görünümü bir içerik vermeye çalışır.

Böylece devrimci harekete katılan ortalama bir insan, toplumdaki ortalama bir kişiden esas olarak sosyalizme inanmak, sömürüye karşı olmak, emeğin mücadelesini ve haklarını savunmak gibi noktalarda ayrılır. Birkaç ayırım daha eklenebilir, ama asıl önemli olan, devrimci harekete toplumun sol bir bireyinin katılımı olmasıdır. Toplumda hakim olan değer yargıları büyük oranda devrimci harekete de taşınırlar.

Devrimci harekete katılıncaya kadar yaşanmış olan sos-

yalizasyonun önemli bileşenlerinden bir tanesi şiddettir. Türkiye, aile içi şiddetin yaygın olduğu bir ülkedir. Burada söz konusu olan sadece erkeğin kadına uyguladığı şiddet değildir. Bundan daha da önemli olan, anne ve babanın çocuklara uyguladığı şiddettir. Ek olarak kardeşler arasında da şiddet görülür.

Buna mahallede arkadaşlar arasında yaşanan şiddeti, okulda öğretmenin öğrenciye, karakolda polisin zanlıya, orduda subayın erlere uyguladığı şiddeti de ekleyin (kişi kendisi yaşamamış olsa bile bunları duyar-görür).

Devrimci harekete böylesi bir sosyalizasyonu yaşamış olarak giren insanların kendilerini biraz olsun zorlayan sorunlar karşısında bile şiddete başvurmaya eğilim göstermesi neredeyse kaçınılmazdır.

Kitabın ilk yazısını, “Sol içi şiddet” başlığıyla yazan Sedat Beceren, “Sol içi şiddetin olmasını son derece doğal bulmamız gerektiğini düşünüyorum. Ancak doğal bulduğumuz oranda da yanlış olduğunu ve bu doğal yanlışın nasıl aşabileceğimizin yanıtını aramak gerekiyor.” (s: 22) derken, sorunu tam olarak ifade ediyordu.

Burada hepimizde varolan önemli bir yanlış anlayış üzerinde durmak gerekir: Biz, devrimci (ya da sosyalist) olan insanın oldukça değiştiğini sanırdık. Böyle sandığımız için de, o insanın devrimci harekete getirdiği toplumdaki hakim özellikleri önemsemedik. İyi bir sol teorik eğitim gördüğünde bunlardan önemli oranda kurtulacağını (kurtulacağımızı) sandık.

Gerçekte ise bunun tersi doğrudur. Solcu olmak insanı değiştiriyor, en başta dünyaya bakışı ve hayatı değişiyor. Ne ki, bu değişim, sosyalizasyonla kazanılan önemli özelliklerin de belirgin oranda değişmesi anlamına gelmiyor. Bu özellikler sol teoriyle eklenerek varlığını sürdürüyor. Örneğin şiddete başvurma eğilimi sürüyor, sadece şiddetin gerekçesi değişiyor, “devrimci” gerekçeler ortaya çıkıyor.

“Koşullar değişince insan da bizim istediğimiz yönde ve

oranda değişir” anlayışı bize özgü bir hata değildir. İnsanlar sosyalist olunca, dahası, sosyalist toplumda da yaşayınca önemli oranda değişirler anlayışı, dünya sosyalist sisteminde ve değişik ülkelerdeki sosyalist örgütlerde egemendi. Sosyalist ülkeler insanında ortaya çıkar eksiklikler, “geçmişin kalıntıları”, “sosyalist toplumun ileri aşamalarında ortadan kalkacak eksiklikler” olarak görülüyordu.

İnsan farklı koşullarda yaşamaya başlayınca değişir. Sosyalist olmak, farklı bir çevrede yaşamaya başlamak demektir. Sosyalist toplumda yaşayan insan, burjuva toplumundan daha farklı koşullarda yaşıyordur ve bu nedenle daha fazla değişmesi gerekir.

Burada toptancı ya da aşırı genellemeci bir yaklaşım söz konusudur. İnsan farklı koşullarda değişir; ama değişmekle, istenilen yönde ve oranda değişmek birbirinden oldukça farklıdır. İnsanın içinde bulunduğu koşulların değişmesi, insanın bu koşullara uygun olarak değişeceği anlamına gelmez.

İnsanda istenilen yönde ve oranda bir değişimin ortaya çıkabilmesi için, bu değişime uygun koşullarda yaşamak gereklidir ama yeterli değildir. Koşulların varlığı, bunlara uygun değişimin kendiliğinden ortaya çıkacağı anlamına gelmez. (Burada “kendiliğinden ortaya çıkmak” derken, o koşullara uygun eğitimi de dahil ediyorum. Sosyalist toplumda bu topluma uygun bir eğitim de doğal olarak varolacaktır.)

Bu gerçekliği, tam olarak ifade etmese bile, pratik çalışmada fark eden ilk kişinin gerilla savaşımdan gelen Che Guevara olması ilginçtir. Sosyalist toplumda sosyalist insanın gelişmesi için objektif koşulların ve eğitimin yeterli olmadığını, insan hayatının geniş bir alanını kapsayan (gönüllü çalışma gibi) bir dizi pratiğin de gerekli olduğunu savunmuştur.

(Bkz. Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat)

Burjuva toplumunda durum daha da karmaşıktır. Sosyalist bir insanın en azından örgütsel ilişkileri çerçevesinde sos-

yalist bir çevresi de bulunmakla birlikte, kendisi aynı zamanda burjuva toplumunun günlük yaşantısı içinde yer alır ve dolayısıyla ondan gelen her türlü etkiye açık durumdadır.

Burjuva toplumu içindeki sosyalist militanın geçmişindeki şekillenmeden (sosyalizasyonun etkilerinden) bırakın kurtulmayı, belirgin oranda uzaklaşması bile daha zordur. Günlük yaşam o etkileri sürekli yeniler. Sosyalist militanın şahsında sosyalizasyonun yarattığı değerlerle, sosyalist değerler sürekli kavga halinde olmalıdır. Olmalıdır, diyorum, çünkü tersi örnekler, toplumsal bazı değerlerle bunlara uymayan sosyalist değerlerin sürekli eklenmesi ve birlikte varolmaları belirgin oranda daha fazladır.

Kadının yasal olarak eşit, gerçek hayatta ise erkekten aşağıda olduğu bir toplumda büyümüş olan kişi, sosyalist olduğu zaman, bunun yanlış olduğunu da öğrenir. Kadın ve erkek sadece kağıt üzerinde değil, günlük yaşamda da eşittir, eşit olmalıdır. Erkek, eğitim çalışması çerçevesinde Bebel'in Sosyalizm ve Kadın yapıtını okumuş da olabilir. Bütün bunlar tipik sosyalist erkeğin kadına bakışını ve davranışını genellikle önemli oranda etkilemez. Kadının teorik olarak eşit olması, pratikte ise olması pekala birlikte varolabilir. Sosyalist erkek böylesine çelişkili bir birlikteliğin bilincinde de değildir.

Bu çelişkili durum kendisine gösterildiği zaman genellikle bundan rahatsız olur ve kendisine göre haklılık gerekçeleri arar. Sosyalizasyonun, sosyalist değerlere göre daha fazla içselleştirilmiş değerleri kendilerini savunmaya başlarlar.

Sosyalizasyon, toplumsal değerlerin, yasal olarak belirlenen değil, günlük yaşamda geçerli olan gerçek değerlerin, bilinçsiz olarak içselleştirilmesi demektir. Bilinçli değerlerin (sosyalist değerlerin) bilinçsiz olana üstün gelebilmesi ancak uzun ve zahmetli bir sürecin sonunda gerçekleşebilir.

Okur, bütün sosyalistlerin sol içi şiddetin yanlış olduğunu kabul etmesiyle, azımsanmayacak bir bölümünün bu şiddeti şu veya bu biçimde uygulamaktan bir türlü vazgeçememesinin de

aynı temelde açıklanabileceğini düşünebilir.

Toplumsal değerlerin gücü konusunda Kürt gerillasından değişik bir örneği ele alalım.

Anna Flach, yüksel lisans tezinin konusu gereği, PKK'nin kadın ordusu içinde iki yıl kalır ve sonunda Frauen in der kurdischen Guerilla (Kürt Gerillasında Kadın) adlı bir kitap yazar.

Bu kitapta anlatılan olayların geçtiği yer, mekan olarak Kürt toplumunun içi değildir. Gerilla, toplumla sürekli bağlantı içinde olmasına karşın, coğrafi olarak ayrı bir yerdedir. Flach, bazı somut olaylardan hareketle, evin namusu-köyün namusu-gerillanın namusu çizgisinin varlığını ortaya koyar. Böyle bir çizgi, dağdaki ya da başka bir ülkedeki bir kampta değil de, günlük olarak Kürt toplumunun içinde yaşansaydı, daha güçlü olacaktı.

Aralarında kan davası olan rakip aşiretlerden gelen gerillaların birbirlerini ortadan kaldırmak için nasıl fırsat kolladıkları hakkında oldukça fazla örnek dinledim. Coğrafya olarak toplumsal yaşamın dışında bulunan ve devlete karşı sert bir mücadeleye girmiş insanlar bile – özellikle başlangıçta- yaşamış oldukları sosyalizasyondan kazanmış oldukları değerlerin etkisi altındadır. Birisinin ötekinin kan davalısı olduğu bir aileden gelmesi, silahlı mücadele içinde bile önemini kaybetmiyor. Yapanlar, içinde buldukları durumu sakın şekilde değerlendirdiklerinde, yaptıklarını yanlış bulurlar, ama bu durum gerilla içinde bile hasım durumunda olmalarını engellemez. Sivil hayattaki hasımlık, aynı safta yer alınan silahlı mücadele içinde kendisini yeniden üretmiştir.

Yaşanmış sosyalizasyonun etkisinin aşılması uzun ve zahmetli bir süreci gerektirir. Teorik eğitim bu sürecin sadece bir yanındır. Eski sosyalizasyonun üzerine yeni bir sosyalizasyonun daha gelmesi gerekir.

Sol içi şiddet 1974 sonrasında başlamadı. Bu şiddetin örnekleri 68'liler olarak bilinenler arasında da vardır. İlk dönemde

sol içi şiddet örneklerinin münferit olmasının nedenlerinden birisi, solun henüz büyük bir kitleselliğe ulaşamamış olmasıdır. Asıl önemli neden ise, solun yapısının değişmesidir.

Celal Başlangıç, kitapta yer alan “Bu tür örgütler ne kadar ilerici gibi görünseler de gerçekte gericedir...” başlıklı yazısında bunu belirtiyor:

“Sosyalist hareket özellikle 12 Mart sonrasında daha çok kır kökenli feodal ilişkilerden gelen insanlardan oluştu. 12 Mart öncesini ve sonrasını ayırırsak şöyle bir özellik karşılıyoruz: 12 Mart öncesi hareketler, daha çok kentli ve aydınları içeren daha eğitilmiş insanlardan oluşuyordu. 1974’ten sonraki sosyalist hareketlerde ise kentlerde işçi sınıfı ve sanayi kültürü almış insanlar aza inmiş, buna karşılıklı feodal kültür daha yoğunluk kazanmıştı.” (s: 157-8)

Kentlilerin eğitim ve kültür düzeyinin daha yüksek olmasının, toplumsal değerlerin sosyalizmle uyumsuz etkilerini frenleme etkisi vardır; onları ortadan kaldırmazlar, sadece ortaya çıkmaları kırsal kesimden gelen insanlardaki kadar doğrudan gerçekleşmez.

KOLAY BİR AÇIKLAMA: SOSYALİST DEMOKRASİ YOKTU!

Bu açıklamaya göre, 1974-80 dönemindeki sol içi çatışmanın ana nedeni, sosyalist demokrasinin yokluğudur. Bu saptamayla kastedilen, farklı görüşlere karşı tahammülsüzlüktür. Örgüt, başka bir örgütün ya da kendi içindeki bazı üyelerin ya da tek üyenin farklı görüşlerine tahammül edememekte ve genellikle kısa bir tartışmanın ardından şiddet uygulanmaktadır.

Bu görüşe göre, örgütlerde sosyalist demokrasi yerleştiğinde ve böylece de örgüt içinde ve dışındaki farklı görüşlerle birlikte yaşama öğrenildiğinde, sol içi şiddet de ortadan kalkacaktır.

Sosyalist demokrasinin yokluğunun sol içi şiddetin ana nedeni olarak görülmesi fazlasıyla kolaycı bir açıklamadır.

Sosyalist örgütün içinde ya da örgütler arasında sosyalist demokrasinin yokluğu, uygulanan diğer baskı biçimleri konusunda açıklayıcı olabilir. Örneğin farklı görüşte olanlara karşı psikolojik baskı uygulanabilir. Birbirine karşı silah kullanmayı, öldürme ve yaralamayı ise bu görüşle açıklamak mümkün değildir. Sosyalist demokrasinin yokluğu “infaz” yapılmasını zorunlu kılmaz.

Kitapta değişik yazarlar tarafından ifade edilen bu görüşün önemli açmazları vardır:

Birincisi; sol içi şiddeti, egemen sosyalizm anlayışına, Stalinizm’e bağlayan bu görüş fazlasıyla genellemecidir. Sorunu analiz ederek sonuca ulaşmak yerine, sonucu soruna eklemlemeye çalışır. Bu nedenle de, “Stalinist sosyalizm anlayışından sol içi şiddete nasıl geçiliyor?” sorusuna ancak iç bağlantısı bulunmayan cevaplar üretebilir.

İkincisi; öncelikle “Stalinist sosyalizm anlayışı nedir?” sorusuna doğru cevap vermek gerekir. Stalinizm, her şeyden önce, iktidardaki sosyalizmdir. Oldukça büyük olmakla birlikte emperyalist ülkelere göre az gelişmiş olan bir ülkede, emperyalist kuşatma altında sosyalizmi kurma çabasıdır. Tarihin tekerleğinin geriye dönmeyeceği, iktidara bir kez gelen komünistlerin onu asla bırakmayacakları anlayışından hareketle, terörün, toplumsal gelişmenin yolunu temizlemek amacıyla kullanılmasıdır.

Bu anlayış yanlış bulunabilir, şiddetle eleştirilebilir ama buradan hareketle, iktidardaki sosyalizmin işçilere, köylülere ve komünistlerin bir bölümüne karşı da uyguladığı şiddetle; iktidarın oldukça uzağındaki bir ülke solunun kendi içinde uyguladığı şiddet arasında benzerlik kurulamaz.

İbrahim Ünal, “şiddet kültürüyle yetişmişseniz koşullar oluştuğunda bir şekilde şiddet kendisini ortaya çıkarıyor” başlıklı yazısında, bir oranda da olsa bu gerçeğe işaret ediyor:

“Bu tür uygulamalardan (şiddet olgusundan söz ediliyor, b.n.) insanların etkilenmemesi mümkün değil. Fakat bizim algılamamız gereken orada sosyalizmi korumaya yönelik doğru ya da yanlış, kısmen doğru kısmen yanlış temizlik hareketlerini, bizim gibi ülkelerde siyasal mücadele veren grupların kendi içindeki iktidar mücadelelerine zemin olamaz.” (s. 197)

Birkaç kentte birkaç mahalledeki ya da en fazla bir ilçedeki denetimi ele geçirmiş sol bir örgütün, bu alandaki öteki sol örgütlere karşı şiddet uygulamasının, Stalinizmle kaba bir benzerlik ötesinde yakınlığı yoktur.

Davranışını haklı göstermek için gerekçe arayan, bulur. Stalin’e özenmek, sol içi şiddeti Stalinizmle gerekçelendirmek, başlangıç değil, sonuçtur.

Üçüncüsü; sol içi şiddetin ana nedeni olarak “egemen sosyalizm anlayışı”nı gösterenler, suçlu arıyorlar ve onu aramaya kendilerinden, çevrelerinden ve toplumlarından değil, uzak-

lardan başlıyorlar. Bu anlayış, her türlü olumsuzluğun nedeni emperyalizme, dışarıdaki bir güce bağlayan anlayışın başka çeşididir. Toplumsal yaşamın önemli özelliklerinin sosyalist pratik içinde nasıl yeniden üretildiğine dikkat etmezler, bunun yerine ithal malı çözümler ararlar.

Dördüncüsü; değişik ülkelerdeki sosyalist örgütlerin büyük çoğunluğu bir dönem Stalinistti. Stalinizm sol içi şiddetin ana nedeni olsaydı, bu şiddetin çok sayıda ülkede ortaya çıkmış olması gerekirdi, ama böyle bir durum yoktur.

Bizdeki sol içi şiddet sadece iki hasım grup –Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP) yanlılarıyla Çin Komünist Partisi (ÇKP) ya da birbirlerini “sosyal faşist” ve “Maocu bozkurt” olarak adlandıranlar- arasındaki şiddeti içermez; görüş olarak birbirine yakın gruplar arasındaki şiddeti de içerir. Örneğin değişik konularda yakın görüşlere sahip olan Devrimci Yol ile Kurtuluş arasındaki şiddet gibi... Çok sayıda örgütün kendisinden ayrılan gruba ya da düne kadar birlikte mücadele ettikleri arkadaşlarına şiddet uygulaması gibi...

Bu kadar yaygın bir kendine yönelmiş şiddeti başka ülkelerin solunda bulmak kolay değildir.

Ülkemiz solunda 1974-1980 dönemindeki grupların sayısı yüzden fazlaydı. Çok sayıdaki grup arasındaki ayrılığı teorik gerekçelerle açıklamak gerçekten zordur. Aralarında bazı konularda görüş ayrılıkları vardır, ama bu kadar küçük nedenlerle ayrı örgüt kurulmaması gerekirdi. Ne ki, kurulmuştur, ek olarak da yeni kurulan örgütle, koptuğu örgüt arasında bazen ölümlere kadar varan kavgalar da yaşanmıştır.

Görüşlerini ve kadro yapılarını iyi bildiğim örgütlerden bazı örnekler vereyim:

Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birliği (MLSPB) ile yine THKP-C kökenli olan Eylem Birliği arasında, ayrı örgüt olmayı gerektirecek hangi fark vardı?

İki örgüt de kelimenin gerçek anlamında “Mahir Çayan-çı”ydı, Kesintisiz Devrim I-II-III’ü kelimesine savunurlardı; ama ayrı örgütlerdi.

“THKP-C revizyonistleri” olarak da bilinen Acilciler’in ayrı örgüt olmasını anlamak mümkün, ama bu iki örgütü ayıranın ne olduğunu teorik ve pratik olarak –ikisi de eylemci örgütlerdi-anlayamazsınız.

Başka bir örnek; önderlerinden birisi olan Zeki Yumurtaçı’nın 12 Eylül sonrasında gözaltında infaz edildiği THKP-C Savışçıları, MLSPB’den neden ayrılmıştı? Nedeni mutlaka vardır, ama teorik bir gerekçeyle açıklayamazsınız.

Soldaki ayrılıkların önemli bir bölümü için “psikolojik” denilir ve gerekçe olarak da bu kadar çok örgütün ortaya çıkmış olmasının teorik farklılıklarla açıklanamayacağı gösterilir.

Saptama kısmen doğrudur. Soldaki ayrılıkların kökeninin psikoloji değil, sosyal psikoloji temelinde incelenmesi gerekir. İki kavram birbiriyle ilgili olmakla birlikte, aynı zamanda farklıdır. Psikoloji esas olarak bireyi ele alırken; sosyal psikoloji, karşılıklı etkileşim içindeki bireyleri ele alır. Bu bağlamda gruplar (örgüt de bir çeşit grup sayılır) ve daha büyük sayıların (toplum gibi) psikolojisinin incelenmesi bu çerçevede ele alınabilir.

En az üç kişiden oluşan küçük ve birey sayısı otuzdan fazla olan büyük grupların psikolojisi, birey psikolojilerinin toplamından oluşmaz. Grubun farklı psikolojisi vardır, birçok insan birey olarak asla yapmayacaklarını grup psikolojisi içinde peki- la yapabilir.

Soldaki şiddet incelenirken sosyal psikoloji çerçevesinde hareket edilmesi gerekir.

Buradan, soldaki şiddetle ilgili bir başka açıklamaya ge- çelim:

SİLAHLI MÜCADELE BİRBİRİNE KARŞI SİLAH KULLANMAYI DA GETİRİR Mİ?

Bu görüşe göre devrimin ancak şiddet yoluyla başarıya ulaşacağına inananlar, bu amaçla silahlananlar, silahlı mücadeleye yönelenler, bu silahları kolaylıkla birbirlerine karşı da kullanabilirler.

Bu görüş, sadece başlangıçtan itibaren öncü savaşı ya da halk savaşı vasıtasıyla silahlı mücadeleye girenleri değil, böyle bir mücadelenin gelecekte mutlaka gerekli olacağından hareketle şimdiden silahlanan herkesi kapsamaktadır. Kısaca, şu veya bu nedenle silahlı olan, bu silahlı birbirine karşı da kullanır, görüşü savunulmaktadır.

Silahlı sol örgütlerin ve bugün olmasa bile gelecekte silahlı devrimi savunan grupların olması, hiç bir şekilde kendiliğinden sol içi şiddete yol açmaz. Silahın burjuvaziye ve karşı devrimcilere karşı kullanılması, silahların gerektiğinde solun bir bölümüne karşı da çevrilebileceği, solun solu vuracağı anlamına gelmez.

Silahlanma ve silahlı mücadeleyle sol içi şiddet arasında doğrudan bağlantı olsaydı, benzer bir durumun başka ülkelerde de görülmesi gerekirdi.

Nikaragua'da devrim yıllarca süren silahlı mücadeleyle gerçekleşti. Ülke solunda tek örgüt yoktu, çok parçalılık vardı. Buna karşın, bu ülkede, bizim de duyabileceğimiz yoğunlukta sol içi şiddet yaşanmadı. Benzer bir örnek, kısa sürmüş silahlı mücadele bağlamında Küba devrimi için de verilebilir.

Burada da toplumsal özelliklerin ve solun insanların bunları sosyalizasyonla içselleştirmesinin dikkate alınmaması söz konusudur.

Solun herhangi bir özelliğini anlamak için önce sola değil, topluma bakmak gerekir. Ardından bu özelliğin solda hangi değişikliklerle ortaya çıktığını incelemek gerekir.

Eskiden beri bu ülkede silah bulmak sorun olmamıştır. Orijinal markayı bulamayanlar, Karadeniz yapısını bulabilirlerdi. Halkın küçümsenemeyecek bir bölümü (kesin oran vermek mümkün olmamakla birlikte) zaten silahlıdır. Özellikle köy, kasaba ve küçük kentlerdeki devrimcilerin, politik mücadeleye girdiklerinde hiç silah görmemiş, az da olsa kullanmamış olmaları neredeyse mümkün değildir.

Silaha aşına olmaya, solda da ortaya çıkan toplumun önemli özelliklerinden birisini de eklemek gerekir: kızdığı insanı, kızgınlığının derecesine göre dövmeyi, yaralamayı, öldürmeyi düşünmek ve bunu da genellikle fazla düşünmeden, kısa süreli kızgınlık ya da “tahrik olma” temelinde yapmak...

Ülkede işlenen cinayetlerin büyük bölümü bu özelliğe sahip: uzun erimli plan yoktur, olay genellikle kendiliğinden gelişir ve yapıldıktan uzun olmayan bir süre sonra da pişmanlık duyulur; yapılmış olan savunulamaz.

Planlı cinayetler de, ki bunların arasında kan davası ve “namus cinayetleri” önemli yer tutar, sol içi şiddet kapsamında, bu kez “devrimci bir söylem”le kendilerini tekrarlar. Filanca grup bizden birisini öldürmüş ise, “gereken cevabın” verilmesi gerekir. Olayı kınamak ve bu tür olayların yanlışlığını açıklamakla yetinmek, militanların moralini bozabilir, örgüte olan güvenlerini sarsabilir...

O gruptan da bir ya da birkaç kişi öldürüldüğünde “eşitlik” sağlanmış olur.

Sol gruplar arasında bir dönem yaygın olan bu anlayışı, “devrimci kan davası” olarak adlandırmak yanlış olmaz.

Ailenin namusu gibi örgütün de namusu vardır. Sert çelişki yaşanan bir örgütten birisiyle evlenmek ya da birisini sev-

mek hoş karşılanmaz. Böyle durumlarda ilişkinin zor kullanılarak bitirilmesi bile söz konusu olabilir.

Tekrar da olsa belirtmek gerek: egemen değer yargıları ve davranış biçimleri sosyalist bir söylemle solda da kendilerini gösterirler. Bunu dikkate almadan, varolan olumsuzluklar nedeniyle solu eleştirmek –bu eleştiri özünde haklı olsa bile– ve bununla yetinmek, sorunu yüksek sesle ifade etmekten öteye gitmez. Bırakın sorunun çözülmesini, sorunun anlaşıldığı bile söylenemez.

SOL NEDEN BİRBİRİNE DÜŞMANDIR?

12 Eylül öncesinde sol gruplar arasındaki düşmanlık inanılmaz zor boyuttaydı. Sol grupların bir bölümü, başka gruplar darbe yiyince, “meydan bize kalıyor” diye seviniyordu. Bu inanılmaz davranışı, her örgüt darbe yedikten yıllar geçtikten sonra kendileri açıkladılar.

En büyük düşman olması gereken burjuvazi ve askeri faşist cunta, başka bir sol örgüte darbe indirince, “meydan bize kalıyor” diye sevinmek, açıklanması gereken bir davranış tarzıdır.

Bu durumu rasyonel düşünceyle açıklayamazsınız. Tıpkı görüş olarak birbirine yakın olan örgütlerin birbirlerine düşman olmalarını ve hatta aralarında silahlı çatışma çıkmasını açıklayamayacağınız gibi... Solda bu kadar çok örgüt olmasının rasyonel bir açıklamasının bulunmaması gibi ya da bazı örgütsel ayrılıkların neden gerçekleştiklerinin mantıklı bir açıklamasının yapılamayacağı gibi...

“Bunların hepsi yanlıştır, ağır yanlıslardır, çünkü rasyonel bir açıklamaları yoktur” saptamasıyla yetinmek, konuyu fazla anlamamakla özdeştir.

“Neden bunların rasyonel açıklamaları yoktur?” sorusuna cevap verilemez.

Yapılanlar yanlıştır, ama neden bu kadar ağır yanlıslar üstelik de yaygın olarak yapılmıştır, sorusuna cevap verilebilmesi gerekir.

Bu sorunun da rasyonel bir cevabı yoktur. Burada mantık iflas eder.

Mantığın bittiği yerde bilinçaltı başlar.

Konumuz olmadığı için kısaca geçeceğim. Ayrıntılı bilgi edinmek isteyen okurlar Adorno'nun sosyoloji ile psikoloji ilişkisini inceleyen yazılarını, Alfred Lorenzer'in bilinçaltına ulaşmak için geliştirdiği Tiefenhermeneutik tekniğini ve H. Dieter

König'in bu teknikle yaptığı değişik araştırmaları okuyabilirler. (Bu konulardaki kitapların ne oranda Türkçeye çevrildiklerini bilmiyorum.)

Sadece bireylerin değil küçük ve büyük grupların, halkın ve genel olarak bir kültürün de bilinçaltı vardır. Bilinçaltı "saf" olarak ortaya çıkmaz; bilinçli unsurlarla değişik oranlarda birleşir. Ek olarak aile içinde ve sonrasında yaşanan ve bilinçsiz olarak içselleştirilen sosyalizasyonla da değişik oranlarda eklenir.

Başlıktaki soruya dönersek: Bu ülkede sol birbirine neden bu kadar düşmandır?

İki büyük nedenden söz edilebilir:

Birincisi: Solun önemli bir özelliğini anlamak için önce topluma bakmak gerektiğini saptamıştık. Toplumda birbirine yakın olanlar arasında belirgin zıtlaşmalar var mıdır?

Vardır! Geniş akrabalık ilişkileri içindeki insanların gruplaşmaları ve birbirlerine zıtlaşmaları seyrek görülmez. Birbiriyle mahkemelik olan, hasım olan akraba sayısı az değildir.

Yakınlık biraz genişletilmiş çerçevede, örneğin aynı küçük kentin, kasabanın insanları temelinde ele alındığında da ortaya farklı bir tablo çıkmaz.

Her iki örnekte de dayanışmayla zıtlasma birlikte gider ve çoğu kez ikincisi ağır basar.

Bu özellik devrimci harekete de yansımıştır.

İkinci soru, büyük bir sorudur, bu yazının temel sorusu da sayılabilir. Bu nedenle de ayrı başlık altında ele alınması gerekir.

Yazının başından beri soldaki şiddetin yaygın toplumsal şiddetten ayrı düşünülemediğini belirttik. Sol ile ilgili soru, aslında toplumla ilgili sorudur.

Toplum konusuna geçmeden önce sol içi şiddette örgütlerin yapısı üzerinde durulması gerekir.

SOL İÇİ ŞİDDET VE SOL ÖRGÜT YAPISI

Sol içi şiddetle sol örgütlerin yapısı ve işleyişi arasında doğrudan bağlantı vardır. Sol içi şiddet, bireysel şiddet değildir. Bir ya da birkaç birey tarafından örgüt adına yapılır. Bu şiddet önceden alınan örgüt kararı gereğince yerine getirilebileceği gibi, olayların birikimiyle kendiliğinden de oluşabilir, ardından örgüt tarafından sahip çıkılır, en azından haklı olduğu gerekçeyle savunulur.

Başka bir sol örgüte ya da aynı örgüt içindeki kişilere yönelen şiddetin amacı örgütü korumaktır. Bu koruma önceki bir saldırıya misilleme amacı taşıyabilir, karşı tarafı sindirmeyi hedefleyebilir, örgütten ayrılmayı önlemek ya da eleştirileri susturmak amacı da taşıyabilir.

Sol içi şiddet, ister dışarıya ister içeriye yönelsin, örgütlü şiddettir.

Sol örgütlerin tümünde aynı düzeyde olmayan ama genel sayılabilecek özellikler incelenirse:

1. Delikanlılık, yiğitlik

Bu özellik yaygındır ve çekici bulunduğu da söylenebilir. Kişiler arasındaki küçük bir sorunun kolayca kavgaya dönüşmesine yol açabilir.

Sonraki yıllarda Devrimci Yol ve Kurtuluş adını alacak örgütler 1974'te birlikteydi ve kopuşun bazı kişilerin diğerlerine küfür etmesiyle başladığını değişik kaynaklardan dinledim. Burada küfür, birikmiş sorunun patlamasına yol açmıştır. İnsanlar kendilerine küfür edilince aldırmamazlık yapamıyor, böyle yaparsa örgütteki prestiji düşecektir. Delikanlı bir adam olarak tepkisini şiddetle gösteriyor.

Gerçekte cesaret başka konularda gösterilmek zorundadır ve burada sergilenen düşük şeklidir denilebilir. Örgütsel pres-

tijde delikanlılık önemli rol oynuyorsa basit bir küfür bile karizmayı çizebilir, sert tepki gösterilmesi gerekir.

Az sayıda 68'linin, çok sayıda 78'linin devrimci oldukları dönemin ardından mafya tipi örgütlerde yer almaları, bazılarının örgüt şefi olması bu temelde anlaşılabilir. Onlar dönüşüm geçirerek bu tür örgütlerde yer almadılar, yapıları eskiden beri buna uygundu. Bir dönem devrimci hareket güçlüydü, etkilenip orada yer aldılar; delikanlılık-lümpenlik (iki özellik genellikle birlikte bulunur) geri plandaydı; devrimci hareket zayıflayınca ön plana çıktı.

Delikanlılık-lümpenlik toplumda yaygındır ve ortamdan fazlasıyla etkilenir. 1980 öncesinde mafyavari örgütler devrimcilerle faşistler arasında bölünmüştü. Bu bölünme genellikle rakibe göre oluşuyordu. Rakip çete devrimcilere yakınsa bu taraf MHP'li oluyordu ya da tersi. Bu ayrışmada teorik temel yok denilebilecek kadar az olduğu için saf değiştirmek de zor oluyordu.

Delikanlılık kişiye kimlik verir. Başka özellikleriyle kimlik sahibi olamıyorsa ya da başka yol uzun ve zor geliyorsa, delikanlı görünmek kolay yoldur. Bu delikanlı görünüm olayların gidişi ciddileşince, tehlike artmaya başlayınca tersine de dönüşebilir.

Amaçlarını izleyerek sonuna kadar gidebilen delikanlı devrimciler özellikle takdir edilirler. Bunlardan küçük bir bölümü kendini teorik olarak geliştirecek, diğerleri sürekli aynı şekilde kalacaktır.

2. Örgüt kimliği

Bu kimlik kabaca 20 yıl ve öncesinde bugünkünden önemliydi. İnsanlar bir örgüte ne kadar genç yaşta katılmışlarsa, bu kimlik de o derecede belirleyici olurdu. Örgüt ve örgüt lideri bu insanların üst benliğinin yerini tutar, kişiliklerinin önemli belirleyeni durumuna gelirdi. Örgütün ve onun önemli parçası olan

lider veya liderlerin ayrılıklarıyla, eleştirilerle sarsılması, kişinin kimlik kaybı anlamına gelirdi. Çok kişi –önemli eleştirileri olsa bile- kimliğinin sarsılmaması için örgütten ayrılamazdı.

Bu konumdaki insanlar örgütün şu veya bu nedenle zayıf görünmesine neden olanlara, liderlerine karşı çıkanlara karşı kolayca şiddet uygulayacakları, örgüt için cezalandırma kararlarına gönüllü uygulayıcı olarak katılacakları düşünülebilir.

Ülkemizde önemli bir özellik olarak insanların ciddi kimlik sorunu varsa, bu durum sol harekete de yansiyacaktır. Örgüt bu insanlara güçlü gibi görünen bir kimlik vererek bu boşluğu doldurur. O yıllarda şu veya bu örgütten ayrılan insanların kimlik krizi yaşaması, kendilerini boşlukta hissetmesi bu nedendir. Artık olmayan eski kimliğin yerini doldurabilecek başkası yoktur, üretilememektedir.

Örgüt yönetimi de yapıyı olduğundan güçlü göstermek için çaba harcar. Her ileri adım aşırı abartılır, her geri adım küçümsenir ya da yok sayılır. Sonuçta büyük gibi görünen içi boş yapılar ortaya çıkar. Bu boşluğu ajitasyonla kapatmak mümkün değildir, herkes olmasa bile üyelerin bir bölümü gerçeği anlar; önce inanmak istemez ama gerçeklik kendini dayattıkça örgüt hızla çözülmeye başlar.

Çaresizlik, kolay çözüm yolu olarak şiddete yol açabilir.

Bu konuda tipik yöntemlerden birisi ayrılanlarla kalanlar arasındaki çelişkiyi yapay olarak keskinleştirmektir. Bunun da en kolay yolu ayrılanlara yönelik şiddettir. Böylece hem ayrılmayı düşünenlere gözdağı verilmiş olur hem de çelişki keskinleştirilerek ayrılanların kalanları etkileme imkanı azaltılır.

3. Önderlik

Sol içi şiddetin kışkırtılmasında örgüt önderlerinin önemli rolü vardır. Bu kışkırtmanın mutlaka belirli bir kişi hedef gösterilerek yapılması gerekmez. Bazı kişiler, özellikle de öndere bağlı olanlar şiddet kullanmaya eğilimli ise, yapılacak iş ortamı

hazırlayıp gerisini onlara bırakmaktır. Bu kişilere korunacakları güvencesinin en azından hissettirilmesi gerekir.

Şu veya bu nedenle önemli oranda kendiliğinden gelişmiş –afiş asan iki sol örgüt arasındaki kavga gibi- sol içi şiddet eylemini kınamamak, karışanları uyarmamak ve hatta şiddeti haklı göstermek de kışkırtmanın önemli bir tarzıdır.

Sol içi şiddette kendiliğinden ortaya çıkan olayların da önemli yeri vardır. Gerginlik zaten varsa ve hele de birikmişse, iki örgütün taraftarlarının karşılaşmasında genellikle olay çıkar, bazı durumlarda silahlar konuşur. Her şey olup bittikten sonra da örgüt merkezlerinin haberi olur.

Burada sol içi şiddete karşı merkezi ve açık tavır alınması, gerekirse araştırma komisyonu kurulması iki taraf için de önemlidir. Taraflardan birinin olayı kınaması, diğersinin ise sessiz kalması çatışmanın süreceği anlamına gelir. Bu konuda sol içi şiddeti kınayan tarafın yapması gereken şudur: benzer olayların olmaması için önlem alırken karşı tarafa da şu mesajın verilmesi gerekir: biz başlamayız ama siz saldırırsanız, bunu yanınıza bırakmayız.

Böyle davranılmadığı zaman diğer taraf bu tarafın korktuğunu sanacak ve iyice saldırganlaşabilecektir.

Sol içi şiddete karşı olmak, kendiliğinden bir şiddet olayı gelişmişse kınamak güçlü olmayı engellemez. Sol içi şiddete başvuran taraf tekrarlanması durumunda bunun yanına bırakılmayacağını hissetmelidir.

Maalesef bazıları ancak bu dilden anlıyorlar.

Sol içi şiddetin en az 20 yıldır önemli oranda azalmasının bir başka nedeni de örgütlü devrimcilik anlayışındaki değişimdir. Bu azalmayı sol içi şiddetin kolektif olarak reddedilmesine bağlamak doğru olmaz. Bu konuda eskisine göre bilinçlenme ve belirgin ilerleme olmakla birlikte sorun ortadan kalkmamıştır.

Dinin sosyalist hareketteki etkileri bölümünde önderlik konusu üzerinde yeniden durulacaktır.

4. Örgüt anlayışında değişim

Sol içi şiddetin azalmasının önemli nedenlerinden bir tanesi sol örgütlerin zayıflamasıysa, bir başka neden de bilinen anlamda “örgütlü devrimciliğin” gerilemesi, örgütlü olmak anlayışının değişmesidir.

Tek ya da çok az örgütün bulunduğu koşullarda insanlar –çelişkileri hangi düzeyde olursa olsun- örgütten ayrılmazlar çünkü gidebilecekleri yer yoktur. Tek alternatifleri sol politik mücadeleden uzaklaşmak, kişisel hayata dönmektir ve bunu da istememektedirler. Örgütten ayrılmak, doldurulması mümkün olmayan boşluğa düşmek demektir.

Sonraki yıllarda da değişik örgütler benzeri yöntemi kullanacaktır. Ayrılanın başka örgüte gitmesini istemezler, tehditler savururlar ve ancak devrimciliği bırakıp köşesine çekilirse ayrılmayı kabul eder ve başkalarına da örnek gösterirler: bizden ayrılanın varacağı yer burasıdır!

Aynı anlayış kaybolmamış olmakla birlikte etkisi azalmıştır çünkü seçenekler çoğalmıştır.

İlk olarak, çok sayıda sol örgüt vardır. Kişinin anlayışına uygun farklı bir örgüt mutlaka vardır. Kişi bu örgüte gittiğinde tehdidi sürdürmek zordur çünkü yeni örgüt kişiye sahip çıkacaktır, zaten herkes yeni insan aramaktadır.

İkinci olarak, bu daha önemlidir, sol politik mücadele yürütülebilecek örgütler çeşitlenmiştir. İnsan hakları dernekleri, genellikle yerelle sınırlı çevreci örgütler ve benzerleri. Sol örgütlerden büyük hayal kırıklığına uğrayan ama sol mücadeleden de kopmak istemeyen insanlar bu alanda yoğunlaşırlar. Sol mücadelede yer almak için uzaklaşılan yapıya benzeyen örgütlerde yer almak zorunlu değildir, sol mücadele bunların dışında da yürütülebilir.

Bu gelişme eski yapılarını sürdüren örgütlerin krizini derinleştirir. Sol hareketin büyük gerilemesi nedeniyle zaten sı-

kıntı içindedirler, insanların bu tür örgütlerden uzak durmaya başlamasıyla sorunları iyice büyür ve bunun nedenlerini anlayabildikleri de söylenemez.

Çok sayıda sol görüşlü insan bu örgütlerden uzak duruyor hatta nefret ediyor. Bazılarından özellikle nefret ediyorlar. 20-30 yıl öncesinde yaşamıyoruz. O yıllarda bazı kötü özellikleri ve hatta karanlık ilişkileri gizlemek, örgütün gücü hakkında aşırı abartmalarla durumu idare etmek zor değildi. İletişim imkanlarının çoğalması bunu ortadan kaldırdı. Kim nerede ne yapıyor, filanca yapının gücü nedir, hangi pisliklere bulaşmıştır ve örtbas etmiştir; tümüyle olmasa bile yüzde 70-80 arasında öğrenilebilmektedir. Eskiden insanların birbirinden uzakta olmasına güvenerek gerçeği saklamak, başka türlü göstermek daha kolaydı. İletişim araçlarındaki büyük gelişme sonucu mesafe kavramı önemsizleştiği için bilgi hızla yayılabilmekte, yalanın ömrü kısalmaktadır.

Bazı insanlar için darbe büyük oldu. Yıllarca içinde buldukları ve devrimci örgüt sandıkları yapının yıllardan beri dönüştüğünü ve sol görünümlü mafya olduğunu anlamaları özellikle sarsıcı oldu. Solun prestijinin yüksek olduğu yıllarda bu dönüşümü görmek kolay değildi, solun iyice gerilediği yıllarda ise görmemek mümkün değildir.

Bu değişim birkaç yılda olmamıştır.

Masa örtüsünün fonksiyonlarından birisi de masayı gizlemektir. Bazı örgütlerin tarihinde de örgüt adı kirli ilişkileri gizleme aracı olarak kullanılmıştır.

Bunlar artan oranda bilinir duruma geldikçe insanların konuyu genelleştirip, başka nedenler de ekleyip örgütlü yapılardan uzaklaşması başlamıştır.

Bu insanlara istenildiği kadar kızılabilir, nitelikim kızılmaktadır da. Bu kızgınlık ve çeşitli suçlamalar soruyu sadece gölgeler, ortadan kaldırmaz: neden gidiyor bu insanlar ya da neden gelmiyorlar?

5. Sol görünümlü mafya ve şiddet

Mafya yaygın bir örgütlenme özelliğidir ve çok sayıda ülkede bulunur. Yasalara göre suç örgütüdür; uyuşturucu ve kâdın ticaretinden haraç almaya, çek-senet mafyasına, ekonomik yatırımlar yaparak belirli alanları ele geçirmeye ve bu alandaki rakiplerini zor kullanarak tasfiye etmeye kadar çok sayıda alanda faaliyet gösterir.

Hiçbir ülkede mafya polisten bağımsız değildir, ülkesine göre değişen oranlarda birlikte faaliyet gösterir. Polis mafya faaliyetlerine göz yumar ve payını da alır.

Mafya ile şiddet kullanımı birbirinden ayrılamaz. Bu şiddet genellikle para ödemeyen kişilere ve rakip gruplara yönelirken, içerde de uygulanabilir. Mafya kurallarını çiğneyen, şu veya bu nedenle yapıya zarar verdiği düşünülen kişiler öldürülür.

Bu bağlamda mafya türü faaliyetlere giren sol örgütlerde sol içi şiddet –örgüt içi şiddet dahil- kaçınılmaz olarak uygulanacaktır.

Örgüt mafya olduğunu kabul etmez, iddiasına göre eskiden beri sol bir örgüttür ama mafya türü faaliyetleri de vardır. Bunlardan önde gelenleri haraç almak ve uyuşturucu ticaretidir. Giderek bu faaliyetler ön plana çıkmaya başlar ve her ne kadar örgüt yine sol bir söylem kullansa da artık mafya olarak görülmelidir.

Bir örgütün karakterini belirleyen eyleminin politik muhtevasıdır. Burada sol söylem ve bazı eylemler gerçekte mafya karakterini gizlemek için kullanılmaktadır.

Mafyada teori yoktur. Var gibi görünen sol teorinin asıl işlevi örgütün mafyalaşmasını gizlemektir. Mafyada ekonomik çıkar ve reise biat dışında “teori” olmadığı için, mafya grubu üyelerinin sadakatlerinin başka yollardan garantiye alınması

gerekir. Kişiler hemşeri, aynı mezhepten kişiler ve daha iyisi akraba olabilirler. Akrabalık ilişkisi her çeşit mafya grubunda önemli yer tutar. Kişinin örgüte bağlanması için başka yol bulunmadığından akrabalık ilişkileri özellikle kullanılır.

Sol mafya örgüt içi infazlara kaçınılmaz olarak ideolojik süs verecektir. İnfaz edilen kişi ya polistir (mafyanın işbirliği yapmadığı polis kesiminden) ya da örgüte şu veya bu şekilde zarar vermiştir. Gerçek ise farklıdır. Ya aynı mafya grubu içinde farklı kümelenmelerin kavgası vardır ya da bazı kişiler grup reisi için tehlikeli olmaya başlamış, mesela onun yerine geçmek için faaliyet göstermişlerdir.

Devrimci hareket uyuşturucu parasını bölüşemedikleri için birbirinden insan kaçırıp, işkence yapıp, ifadelerini yayın organlarında yayınlayanları da gördü. Bunlardan bir tanesi, dergideki ifadeye göre, “sorguda ölecekti”.

Bu örgütlerden en azından bazılarının üyeleri yıllardan beri hapishanede bulunabilir, polisle çatışmada kayıplar vermiş de olabilirler. Bunlar vardır, reddedilemez ama bunların yanında mafya türü faaliyetler ve kaçınılmaz olarak buna uygun işleyiş de vardır. İki iç içedir, birisi öne çıkarılarak diğeri yok sayılmaz.

ŞİDDET TOPLUMDA NEDEN BU KADAR YAYGINDIR?

Bu sorunun cevabını bulabilirsek, sol içindeki yaygın şiddetin nedenini bulmaya da yaklaşmış oluruz.

Sedat Beceren, adı geçen kitabın 22. sayfasında şunları söylüyor:

“Sol içi şiddetin olmasını son derece doğal bulmamız gerektiğini düşünüyorum. Ancak doğal bulduğumuz oranda da yanlış olduğunu ve bu doğal yanlışın nasıl aşabileceğimizin yanıtını aramak gerekiyor.

Her doğal olumsuzluğun da kaynaklarını bulup, o olumsuzluklara karşı durmak gerekiyor.

Sol, toplumun içinde bulunduğu felsefi, ideolojik, politik ve kültürel tüm olumsuzluklardan kendisini arındırmanın bir yolunu bulmalıdır. Ya da en azından böylesi bir sürece girilmelidir. Toplumun içinde bulunduğu şiddetin ciddi bir akademik çalışma gerektirdiği kanısındayım ve bu konuda bazı çalışmalar olduğunu sanıyorum. Sorun şiddetin yerine demokrasinin etkinlik kazanabilmesinde. Burjuva demokrasisi malum seviyede olan toplumumuzda, aşkın bir sol demokrasiyi kurmak temel hedef olmalıdır ve bu sorun onyıllardır önümüzde duruyor.”

Yazarın iyi niyet beyanına katılmamak elde değil... İstek güzel olmakla birlikte muğlak olduğunu da belirtmek gerekir.

“Olumsuzluklardan arınmanın bir yolu bulunmalıdır” ama bu konuda az çok şekillenmiş bir görüşe sahip olunmadığı zaman, başka bir deyişle istediğimizi nasıl yapabileceğimiz konusunda belirgin bazı saptamalarımız olmadığı zaman, fazla ileri gidemeyeceğimiz de açıktır.

Yazar, soldaki şiddetin büyük oranda toplumdan yansıdığını savunuyor. Sadece bu saptama bile kendi başına önemli olmakla birlikte, çözüm konusunda herhangi bir açıklama yapmaz.

Aile içinden başlayarak şiddetin toplumda neden bu kadar yaygın olduğu konusunda belirli saptamalar yapılmadan, soldaki şiddete karşı önlem geliştirebilmek mümkün değildir.

Soru ve sorunun dayandığı konu büyüktür, aşağıdaki bölümün bir çözümleme denemesi olarak okunması gerekir.

İnsanımız fazlasıyla sinirli ve gergindir. Bu ülkede yıllarca beri Asabi adlı bir gazete yayımlandı. Başka bir ülkede bu isimde bir yayın olduğunu sanmıyorum. İsim, halkın içinde bulunduğu durumu yansıtıyor.

İkinci saptama olarak, Türkiye'nin bir kifayetsiz muhterisler ülkesi olduğu söylenebilir. Sürekli sinirli ve gergin olmanın asıl nedeni budur.

Kifayetsiz muhteris, yani, kişinin sahip olduğu isteklerle çapı arasında büyük fark var; ihtirasları büyük ama bunları yapabilecek çap yok... (Okur, benzeri bir durumun sol örgütlerde de geçerli olduğunu kolaylıkla görebilir. İddialar büyüktür ama bunlara uygun birikim, yetenek, kısacası çap yoktur ve buna rağmen ısrar edilir...)

Kifayetsiz muhterislik kişiyi, grubu ya da bir halkı ezik bir kişiliğe büründürebileceği gibi; aşırı hırslı, sürekli kendini ispat etmeye çalışan ama bunu bir türlü yeterli oranda yapamayan, gergin, sinirli ve saldırgan da yapabilir.

İkinci tür insanlar kolayca şiddete başvurabilirler. Gücünün yettiğine karşı şiddet kullanmak, kendini kanıtlamanın kolay yoludur.

Dieter Senghaas tarafından derleme olarak hazırlanan *Kritische Friedensforschung (Eleştirel Barış Araştırmaları)* kiti-

bının 57. sayfasındaki yazısında Johan Galtung konumuzla ilgili bir değerlendirmede bulunur ve “insan, potansiyel gerçekliğinin Őimdiki durumunun üzerinde olduğuna inanıyorsa, Şiddet ortaya çıkar” der.

Şiddet, gerçekte var olan durumla, olması gerektiğine inanılan ve daha gelişmiş olan durum arasındaki farklılığı kapatmanın en kolay yoludur.

Şiddet sadece uygulandığı yerde kalmaz, yayılır.

Ailede kadından daha fazla ezilerek Şiddet içinde büyüyen çocuğun kendisi de gücünün yettiğine Şiddet uygular.

Aziz Nesin’in konuyla ilgili öyküsünü hatırlarsınız:

“Kedi neden bağırarak katı?” sorusuyla başlar. Mdr memura kızar; memur hırsını odacıdan alır; odacı eve gidince karısını dver; kadın da acısını kediden alır.

Buraya kadar yapılan, görünenin açıklanmasıdır ve kifa-yetsiz muhterisliğin neden bu kadar yaygın olduğu konusunda herhangi bir belirlemeye dayanmaz.

Kifayetsiz muhterislik toplumda neden bu kadar yaygındır?

Türkler büyük bir imparatorluk kaybettiler ve bunun acısını asla unutamadılar, ortaya çıkan boşluğu başka bir özellikleriyle de dolduramadılar. (Kürt halkının geliŐim çizgisi artan oranda farklılaŐtıęı için burada değinmiyorum.)

İmparatorluğu unutamamanın göstergelerini ANAP’tan AKP’ye kadar değişik partilerde görmek mümkündür. Balkan ülkelerine giden hükümet yeleri, “bir zamanlar bu topraklar bizimdi” diye dŐnmekten ve ifade etmekten geri durmazlar. Son yıllarda geliŐen ekonomik ve politik iliŐkiler nedeniyle Ortadoğu bölgesinden daha sık söz edilir oldu. Balkanlar ve Ortadoğu’da herhangi bir sürtüşme ya da çatışma yaşandığı zaman,

Osmanlı yönetiminde bu halkların barış içinde yaşadıkları vurgulanır ve eski günlerin özlemiyle bir kere daha iç geçirilir.

Türk'ü abartmak ve bulunduğu konumun oldukça üzerinde göstermek, Cumhuriyet döneminin başlangıcından beri uygulanan bir politikadır. Üç kıtaya yayılmış bir imparatorluktan yaklaşık yüz yıl içinde Anadolu gibi dar bir alana kadar gerileyen, orada bile Sevr'den Lozan'a kadarki süreçte sürekli savaşarak durumu zorlukla kurtaran Türkler, kendilerini gerçekçi bir temelde yeniden kurmak yerine, büyük hayalleri tercih ettiler.

“Bir Türk dünyaya bedeldir” sözü bunun en özlü ifadesidir.

Sonraki yıllarda bu durum güncellenerek sürer. Türkler imparatorluk özelemlerini her fırsatta değişik şekillerde açıklarlar. Özal zamanında “Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar 200 milyonluk Türk dünyası”nın önderi olma özlemi gerçekleşmeyince, yerini Erdoğan döneminde pan-islamizm alır. (Bkz. Alt Emperyalizm ve Türkiye, Pencere Yayınları, 1999)

Gerçek durumla, içinde bulunduğu sanılan hayali durum arasındaki büyük farklılık halkı sürekli gerilime sokar. Aslında o hayali durumda olunduğunu kanıtlama çabası hiç bitmez. Sürekli tatminsizlik içinde yaşamak insanları saldırganlaştırır.

Kendini “lider” gören, her önemli gelişmeye “damgasını vurduğuna” inanan bir ülke halkı, günlük yaşamda ve ülkesiyle öteki ülkeler arasındaki ilişkilerde sık sık aslında hiç de böyle olmadığı gerçeğiyle karşılaşır. Büyüklük duygusunun doruklarından aşağılık kompleksine hızla geçer. (Okuyucu bu konuda sayısız örnek bulmakta zorluk çekmeyecektir.)

Türkiye, Erdoğan'ın devlet başkanlığı döneminde bölgede nerede çatışma varsa orada yer alıyor. Askeri olarak sürekli güçlendiği gibi yayılma hırsı da sınır tanımıyor. Türkiye'nin yaşadığı ciddi ekonomik sorunlarla birlikte güçlü bir devlet olarak yıldızının yükselmesi, yaşanan onca sıkıntı ve rezalete rağmen Reis'e desteğin çok da gerilememesinin ana nedenidir. İçerdeki

sorunlar diyelim 30 yıl önceki bir hükümet döneminde yaşansaydı, iktidarda kalması mümkün olmazdı.

Her alanda propagandası yapılan “biz güçlüyüz, biz yaparız” anlayışı Türkiye toplumunun büyük kesiminin ihtiyaç duyduğu anlayıştır. Tümüyle gerçek olması gerekmez, böyle olmadığı zaten hissediliyor ama biraz gerçek olsun, yeterlidir.

Bunu Türkiye alt emperyalizminin 2001 sonrasındaki ikinci döneminin anlatıldığı Küresel İç Savaş ve Türkiye (2019) kitabında açıklamaya çalıştım.

İlginçtir, solun önemli bir bölümü Türkiye’nin alt emperyalist bir ülke olduğuna yıllarca inanmadı. Türkiye’nin ABD ve Rusya’yı birbirine karşı kullanabileceğine, arada kendisine geniş bir hareket alanı açacağına inanmadı. Irak ve Suriye’den sonra Libya ve Ermenistan da gelince yavaştan inanılır oldu.

Doğu Akdeniz’de Fransa’ya posta atabilen bir Türkiye vardı. Sonuçta geriledi ama deniz kuvvetlerinde önemli oranda güçlendiği için ilerde benzeri tekrarlanabilir.

Türkiye, Osmanlı İmparatorluğu zamanında bile Fransa’ya karşı böyle davranmamıştı. Bunun geniş bir kitlede “biz neymişiz be!” psikolojisi yaratmaması mümkün değildir.

Türkiye’nin silah sanayisi kurması ve ihraç etmesi, Türk sinema filmlerinin ihracatta Hollywood’dan sonra dünya pazarında ikinci sıraya yerleşmesi ve daha sayılabilir...

Köprü yapılır, dünyanın en büyüğüdür; baraj yapılır, benzeri azdır ve böyle sürüp gider. Bunların etkisiz olduğu iddia edilemez.

Sorunlar var ama büyük başın büyük derdi olur misali...

Buradan çıkarılabilecek sonuç; sol içi şiddet konusunun, solun içinde az çok kalıcı bir çözümünün bulunmadığıdır. Şiddet toplumundan doğan solun kendisinin de dönemine göre de-

ğışık oranlarda şiddet solu olması neredeyse kaçınılmazdır.

Sol içi şiddetin yok edilmesi, toplumun değiştirilmesiyle birlikte gitmek zorundadır.

Bu süreç boyunca sol içi şiddetin ortadan kaldırılması değil; toplumdaki şiddetin sola yansıma boyutunun azaltılması ve sol içi şiddete karşı onu sınırlandırabilecek önlemler alınması söz konusu olabilir.

Anti demokratik eğilimlerin uç noktalara vardığı, şiddetin yaşam biçimiyle neredeyse bütünleştığı bir toplumdan, demokratik işleyişe sahip ve iç ilişkilerinde şiddet bulunmayan bir sol çıkamaz. Tıpkı cinsiyetçiliğin ileri boyutlarda olduğu bir toplumdan, cinsiyetçilikten arınmış bir solun çıkamayacağı gibi...

DİN FAKTÖRÜ

Solun özellikleri ve sol içi şiddet konusunda, din faktörü üzerinde de durmak gerekir.

Türkler ve Kürtler dindar halklardır; dolayısıyla din, toplumsal yaşamın her alanında açık ya da örtülü olarak önemli etkiye sahiptir; başka bir deyişle kültürün önemli bir bileşenidir.

Solda dinin etkisinin araştırılması konusunda neredeyse hiç düşünülmedi. Bunun bir nedeni, solun özelliklerini içinden çıktığı toplumdaki ayrı olarak düşünmek ise; diğer nedeni, tamamına yakını kendisini ateist olarak tanımlayan solda böyle bir araştırmanın gereksiz olduğunun düşünülmesidir.

Gerçekte ise; solun toplumdaki şiddeti kendi özgünlükle riyle yansıması gibi, kültürün önemli bileşenlerinden birisini oluşturan dinin de, solu güçlü olarak etkilememiş olmaması mümkün değildir.

Aşağıda yazılanlar konuya giriş olarak kabul edilmelidir. Dinin, devrimci hareket üzerindeki etkisi değişik yönlerden özet olarak ele alındıktan sonra, din ile sol içi şiddet ilişkisi üzerinde durulacaktır.

1. Müslüman ateist

Sol için anahtar cümle sayılabilecek şu sözün sadece yabancı bir isim tarafından söylendiğini hatırlıyorum: “Ben Müslüman bir ateistim.”

Kendinizi ateist olarak tanımlasanız bile, kültürün önemli bir parçası olan din, düşünce ve davranışınızı değişik yollardan etkiler.

Bu etki kişiye ve yaşanan çevreye göre değişiklik gösterir.

Kişinin kendisini ateist olarak tanımlamasıyla, bunun gereklerini yerine getirmesi ayrıdır. Çok sayıda devrimci, materialist olmanın ateist olmayı gerektirdiği görüşünden hareketle, kendiliğinden ateist olmuş, bu konuda fazla düşünmeye gerek görmemiş; bunun sonucu olarak da ateizme aykırı tutumlardan rahatsız olmamıştır.

Örneğin ölen/öldürülen devrimciler yıllarca dini törenle toprağa verildi ve kimsenin de aklına “bu ne biçim ateistlik” sorusu gelmedi.

Yıllar sonra soru ilk kez sorulduğunda gerekçe de hazırды: “Halkın dini inançlarına saygılı olmak gerek.”

Kişinin ya da bir grubun (devrimcilerin) kendi anlayışları doğrultusunda yaşaması ve toprağa verilmesiyle, halkın dini inançlarına saygının ne ilgisi var, dersiniz; cevap, gerekçe ararsanız, bulunur, olacaktır.

Dini törensiz gömülmek çok sayıda ateiste ters gelmekte, hem ateist görünmek hem de en azından hayatın sonunda din-den uzaklaşmamak için böyle bir gerekçe bulunmaktadır.

Ateistliğini açık olarak ilan eden ilk devrimciler Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan oldu. İdamları öncesinde dini telkin istemediler ve bu durum 7 Mayıs 1972 günlü Tercüman gazetesinde manşetten verildi. Açılan kampanyaya rağmen onların dinsizliğini sorun yapan olmadı ve ölümlerinden neredeyse 40 yıl sonra bile sevilen devrimciler olmaya devam ettiler.

Gerekçe ararsanız, bulursunuz. Ateist yaşayıp dini törenle toprağa verilmekte ve bunu da halkın inançlarına saygı temlinde açıklamakta da benzeri bir durum vardır.

Açıkça söylenemeyen belki farkında bile olunamayan ise, dinin devrimciler üzerindeki etkisidir.

2. Şehit olmak

“Devrimci şehit”, “devrim mücadelesinde şehit düştü” gibi belirlemeler sıkça yazılır ve bu dini belirlemeyi kullanmak ateist olduklarına inanan devrimcileri rahatsız da etmez.

Dini amaçlarla verilen mücadelede hayatını kaybedene şehit denir. Bu nedenle materyalist bir insan “devrim şehidi” olmaz.

Devrimci mücadeleyi, yüce bir varlığın ilkelerinin egemenliği için yürütülen savaş, cihat gibi görüp, bu mücadelede hayatını kaybedenleri de şehit olarak adlandırmak doğru değildir.

Dini inançları olanlar da devrimci olabilirler ve bu mücadelede hayatlarını kaybettiklerinde de şehit olarak adlandırılabilirler.

Eleştirim kendisini materyalist ve ateist olarak görenlerdir.

Gerçekte, burada da dinin kendisini materyalist ve ateist olarak adlandıranlar üzerindeki bilinçli olmayan ama büyük etkisini görüyoruz.

3. Biat kültürü

Dinde, bu ülkenin özelinde İslam’da gelişmiş bir biat kültürü vardır. Kutsal kitaba, din büyüklerinin sözlerine uyulur; birağın itirazı, üzerinde düşünülmez bile. Hikmetinden sual olunmaz.

Biat kültürü solda da vardır, sadece biat edilen değişmiştir. Peygamberin, imamın, dedenin ve hatta Allah’ın yerini büyük ustalar ve onların yorumlayan örgüt önderleri alır.

Önder, militandaki üst-ben'in, ideal ben'in yerini alır. Tıpkı ulu bir din önderine uyulur gibi öndere de uyulur.

Biatın kaçınılmaz sonuçlarından bir tanesi bağnazlıktır. Din ve onu yorumlayan din adamlarının hiç bir zaman yanlış olamayacakları gibi, inanılan (düşünülp kabul edilmekten çok inanılan) teori ve onu yorumlayan önder de yanlış olamaz.

Dini eleştiren kişi nasıl kafir ve hatta "katli vacip" ise, önderi ve örgütü eleştirenler için de aynısını düşünmeye giden yol hiç uzun değildir.

Kendine önder değil de tapılacak bir Allah ya da din büyüğü aramak, dinin sosyalist hareketteki etkisinin önemli göstergelerinden birisidir. Bunu bildiğim kadarıyla ilk belirten Abdullah Öcalan'dır: "Ortadoğu halklarına sözünü dinletebilmeniz için peygamber olmanız gerekir." Başka bir deyişle kişinin söylediği ve yaptığı her şey doğrudur, hikmetinden sual olunmaz.

Bu "ilahi otorite" bir yerde zayıflık gösterdiği ya da açık verdiği zaman -kaçınılmaz olarak verecektir- hızla yıpranması başlar. Kusursuz sanılan "yüce varlık" gitmiş, yerine kusurlarıyla insan gelmiştir.

İnsan kusurlarıyla birlikte büyüktür, kusursuz büyüklük ancak inanç önderlerinde bulunur, daha doğrusu böyle olduğu sanılır, gerçek hayatta olmaz. Siz hiç Muhammed ya da Hacı Bektaş Veli veya benzeri bir başkasının şu veya bu davranışı hakkında olumsuz belirleme yapıldığını duydunuz mu? Onlar her zaman doğrudur, her zaman haklıdır. Küçük bir yanlışın kabul edilmesinin bile büyük sonuçları olur. Sadece kişi değil temsilcisi olduğu inanç sistemi bile çökebilir.

Yüce önder hakkında olumsuz düşünenlere, muhalefet yapanlara karşı şiddet kullanılması sorunu kestirme yoldan çözümlenmenin kolay yolu gibi görünür. Sorun çözülmez ama en azından ertelenebilir ve bu da çaresizlik ortamında pekala tercih edilebilir.

4. Kolektif kimlik

Din, içindeki mezhepler ve tarikatlara ayrılarak da olsa, insanlara kolektif bir kimlik sağlar. Bu nedenle dinden çıkan ya da din değıştiren kişi genellikle boşluğa duser gibi olur.

Benzeri bir durum sol örgütlerde de görülür. Örgüt kişiye önemli bir aidiyet, kolektif bir kimlik sağlar. Bu kimlik, bireysel kimliği zayıf olan kişilerde özellikle güçlüdür. Bu nedenle de kişi örgütten ayrıldığında, şu veya bu nedenle atıldığında ya da kafasında idealize ettiği önder ve örgüt hakkındaki hayalleri çöktüğünde psikolojik olarak sarsılır, hatta yıkılmanın eşiğine kadar gelebilir.

Bunu en azından hisseden kişi, o kolektif kimliği kaybetmemek için elinden geleni yapacak, örgütün sapkın olarak gördüklerine o daha da düşman olacaktır.

Bu psikolojiden bazılarının “katli vaciptir” aşamasına sıçramak hiç zor değildir.

5. Din kültürünün sol hareketteki diğer etkileri

Sosyalistlerin tamamına yakını kendilerini ateist olarak tanımlar. Ateizmin ne kadar içselleştirildiği konumuz değildir, asıl olan içinde sosyalleştiğimiz din kültürünün üzerimizdeki –bilinçsiz- etkisidir. Nasıl şiddet toplumundan doğan bir sol hareket kaçınılmaz olarak bu şiddeti yapısında yansıtırsa, dini değerlerin güçlü olduğu bir toplumsal yapı da yine kaçınılmaz olarak sosyalistleri etkileyecektir.

Bu, bilince çıkarılmamış bir etkidir. Vardır ama olmadığı sanılır. Tıpkı hemen herkesin sol içi şiddete karşı olması ama onun dışına çıkılamaması gibi, dinin etkisinin de sol kültürde bulunmadığı sanılır ama tersi geçerlidir.

Ateizm benimsenerek bu kültürden çıkılamaz. “Müslü-

man ateist” belirlemesi de aynı anlamdadır. Kişi ne Allah’a, ne Kuran’a, ne peygambere inanmayabilir ama bu onun dini kültürden etkilenmediği anlamına gelmez.

Toplumsal kültürde önemli yer tutan dini değerlerin sosyalist harekete yansımada başka hangi özelliklerden söz edilebilir?

Bir özellik, tartışılmazlıktır. Belirli insanların görüşleri tartışılmaz; ne söylenmiş ya da yazılmışsa aynen kabullenilmek zorundadır. Bir tarafta Kuran’ı ve Muhammed’i tartışamazsınız, diğer tarafta Marksizmi ve sosyalist hareketin önderlerini...

Bu konuda verilebilecek uç örnek İbrahim Kaypakkaya’dır ve iki yönden din kültürünün sosyalistler üzerindeki etkisini gösterir.

Birincisi; görüşlerinin taraftarları arasında tartışılması yıllarca mümkün değildi. Son yıllarda durum değişmiş olmakla birlikte zorluk sürmektedir.

Kaypakkaya ülkenin yarı feodal yapıya sahip olduğunu savunmuştur. Bu görüş 1970’li yılların başlarında da doğru değildi ama anlaşılabilir. TİP ve THKP-C dışında bütün örgütlerin görüşü böyleydi.

40-50 yıl sonra hala aynı görüşü savunmak inanılmaz bir şeydir ve ancak dini dogmaların tartışılmazlığının sola yansımaları olarak açıklanabilir.

Muhammed’in şu veya bu konudaki görüşünü tartışamazsınız ancak işinize geldiği gibi yorumlayabilirsiniz. “Yanlıştır,” diyemezsiniz.

Ülkenin ekonomik yapısıyla ilgili tartışmaların –yarı feodal mi, kapitalist mi- bizdeki kadar uzun sürdüğü başka örnek bulunamaz. Devlet İstatistik Enstitüsü’nün verilerine bakılabilir: köylülüğün ayrışma derecesi, Pazar için üretimin gelişme düzeyi, sanayi üretimi, işçi sayısı öğrenilir ve ardından karar verilir. Bu konuda yıllardan beri süren tartışmayı normalde anlamak mümkün değildir. Konuya dini inancın sol hareketteki

etkisi çerçevesinde yaklaşırsa, anlaşılabilir.

Ülkenin kapitalist olduğunun kabul edilmesi Kaypak-kaya'nın devrim anlayışının geçersizleşmesi anlamına gelir. Devrimin karakteri ve sınıf güçleri değişecektir. Eğer Alevi bir aileden gelen İbrahim Kaypakkaya –bilince çıkarılmadan da olsa- Aleviliğin kutsalları arasında yer almışa, izleyicilerindeki bu bağnazlık daha kolay anlaşılabilir. Bu durumda sadece politik gibi görünen görüşlerin aynı zamanda mistik –dokunulmaz ya da dokunulması zor- bir özellik taşıdığı görülebilir. Kaypak-kaya'nın yazılarında mistik yön bulunması şart değildir. Alevi bir aileden gelen ve dede olan Hüseyin İnan gibi Kaypakkaya da Aleviliğini vurgulamamıştır. O dönemin devrimcileri böyledir, dini kökenlerini öne çıkarmamışlardır.

Kaypakkaya'nın savunucuları arasında Alevilerin –özellikle Dersimliler- yüksek sayıda bulunması bu temelde anlaşılabilir.

Mistik yanı geri planda gibi görünse de önemli olan konularda kanıtlar göstermeniz bile inandırıcı olamazsınız. Bu durumda ülke yıllardan beri kapitalist olsa bile yarı feodalizm savunusu taraftar bulabilir.

Görüşlerinizin bir bölümü de Mao'ya dayanıyorsa, dini kültürden gelen bağnazlığın kendini yeniden üretmesi kolaylaşır.

Büyüklerin görüşleri yanlış olamaz, aradan yıllar geçse bile değişemez, en fazla farklı yorumlanabilir.

Kaypakkaya neredeyse her yıl –özellikle Avrupa ülkelerinde- yapılan gecelerde anılır. Bu anmanın merkezinde Kaypakkaya'nın işkencede gösterdiği tavır yer alır. Kaypakkaya'nın görüşlerini savunan, farklı göre yorumlayan ve ayrışan grupların tümünde bu özellik ortaktır.

İlginç bir durumdur. İşkencede gösterilen tavır önemlidir ama neredeyse 50 yıldır bunun anmaların merkezinde yer alması açıklanmaya muhtaçtır.

Kaypakkaya, bilince çıkarılmamış olsa da, Alevilerin kutsal saydığı isimler arasında yer almaktadır. Hallac-ı Mansur ve Nesimi de zamanlarında sapkın sayılan dini görüşleri nedeniyle ağır işkence yapılarak öldürülmüşler ama taviz vermemişlerdir. Aynı durumda olan başka isimler de bulunmakla birlikte en tanınmışları bunlardır.

Kaypakkaya'yı görüşleriyle anmak gittikçe zor duruma gelmektedir. Ülkenin hala yarı feodal bir yapıya sahip olduğunu savunursanız, dışınızdaki insanları güldürürsünüz.

Kaypakkaya kemalizmle faşizmi özdeşleştirdiği zaman hiç inandırıcı değildir. Her baskı rejimine faşizm denilemez, yarı feodal bir toplumda da faşizmden söz edilemez.

Mao'nun halk savaşı anlayışı ülkede uygulanamayacağı gibi, neredeyse 50 yıldır sürdürülmeye çalışılan halk savaşında da kayda değer bir başarı sağlanamamıştır.

Ermeni soykırımına 50 yıl öncesinde dikkat çekmesi önemlidir.

Hepsini toplarsanız Kaypakkaya'dan bugüne kalabilen kayda değer bir teorik miras bulunmamaktadır. Bu durumda yıllık anlamalarda işkenceye karşı gösterdiği direnişin merkezi önem taşıması kaçınılmaz olmaktadır. Kaypakkaya'nın bu özelliği Alevilerin tarihinin önemli isimleriyle, Hallac-ı Mansur ve Nesimi ile birleştirilir.

Bu birleştirmenin açıkça yapılması gerekmez. Sonuçta Kaypakkaya Marksist-Leninist bir önderdir ve adının bir inançla açıkça birlikte anılması uygun değildir.

Kaypakkaya'nın bu özelliği vurgulandıkça, ki sadece anlamalarda değil sürekli olarak vurgulanır, Aleviliğin önemli şahsiyetlerinin özelliğiyle bilinç altında birleşecektir.

TOPLUMU DEĞİŞTİRME MÜCADELESİNDE SINIFTA KALAN SOL

Sol hareketin halkı değiştirmek gibi bir sorunu olmadı; tersine sosyalist teoriyi benimseyince, mücadele içinde halkın büyük oranda kendiliğinden değişeceği varsayıldı. Halkı örgütleme süreci içinde sosyalistler, halkı değiştirmekten çok, halka benzediler.

Burada iki önemli nokta vardır.

Birincisi: Zaman kısadır. 12 Mart 1971 darbesinin ardından yaşanan yenilgiden sonra, devrimci hareket 1974'te yeniden aktifleşmeye başlar. 1974 ile 12 Eylül 1980 arasında sadece altı yıl vardır ve bu kısa sürede ülke, görece sakin bir ortamdan iç savaşın eşliğine gelmiştir.

Devrimci hareket bu kısa süre içinde büyük bir kitlelilik kazanır. Devletle, sivil faşistlerle ve birbiriyle çatışma içindeki sol örgütler, bir yandan da hızlı örgütlenme çabası içindeydi. Bu yoğunluk ve hız içinde kimsenin halkın bilincinin dönüştürülmesi üzerine fazla düşünemediği söylenebilir.

İkincisi: Halktan öğrenmek teorileştirildi. Kitleyle kaynaşmak, halktan öğrenmekle özdeşleştirildi. Halktan nelerin öğrenilebileceği de somutlaştırılmadığı için, halkın neredeyse bütün özellikleri solculuk adına benimsendi, halkımızın değerlerine uymayan tutumlar kınandı.

Kadınlara ve özellikle de çocuklara şiddet uygulanması, akraba evlilikleri, feodal namus anlayışı vd. halkın değerleri arasındaydı.

Şiddetin günlük bir olay ve hayatın her alanında varolduğu bir toplumun özelliklerini benimsemeye bu kadar meraklı olan solun, kendi içinde de yoğun şiddet yaşaması kaçınılmaz-

dı.

Hızlı örgütlenme isteği, halkın değerlerinin benimsenmesinin sorgulanmadan kabulünü kolaylaştırdı. Sonuçta, içinden çıktığı halkın ortalama değerlerini sosyalizasyonla içselleştirmiş olan sol, bırakın o sosyalizasyondan belirli oranda arınmayı, onun bağnaz savunucusu durumuna geldi.

Sol içi şiddetten (örgüt içi ve örgütler arası) arınmak için atılması gereken ilk adım, içinden çıkılan şiddet toplumunun bu özelliğinin sola yansımasının olabildiğince engellenmesidir. şiddet toplumundan doğan solun şiddetten arınabileceği hayaline kapılmadan, sol içi şiddeti önemli oranda geriletmek mümkündür.

Bunun temel adımı, içinden çıktığımız toplumdan bize yansıyan, yaşadığımız sosyalizasyon gereği bilinçsiz olarak içselleştirdiğimiz şiddet olgusunun bilincine varmak ve genel olarak “halk yağcılığı”ndan vazgeçmektir.

Devrimci hareket kendisini eğitimcinin yanı sıra, yeni katılanları da özellikle eğitmelidir. Bu konuda kendisini değiştirmemiş olan solun, halkın günlük yaşamına sinmiş şiddete karşı çıkması mümkün değildir.

SOLA ÖZGÜ DEĞERLERİN YERLEŞMESİ

Sola özgü değerlerden kastedilen, yazılı olmayan ama sosyalistlerin geneli tarafından benimsenen değerlerdir. Konumuz sol içi şiddet olduğu için konuyu bununla sınırlandıracağım.

Sol içi şiddete karşı açık tavır alınması gerekir.

Sol içi şiddetten titizlikle kaçınmak, solun yerleşik değerlerinden birisi olmalıdır.

Söylemesi kolay, ama nasıl olacak?

Burada, yazının başında yapılan sol içi şiddet tanımının genişletilmesi ve ölüm ve yaralamadan daha geniş bir kapsama ulaşılması gerekir. Başka bir deyişle sol, kendi içinde, şiddet kullanmadan çatışmayı öğrenmelidir. Ters yönde davranana açık tavır alınmalıdır.

Burada iki önemli sorun vardır:

Birincisi: Sosyalist harekette “sözü herkes tarafından dikkate alınan” bir kişi ya da kurum bulunmuyor, yakın gelecekte de bulunacakmış gibi görünmüyor. Bu durumda sol içi şiddete karşı tavır ancak genel anlayış birliği çerçevesinde mümkündür. Bunun da sağlanması oldukça zordur.

İkincisi: Zorluk, solda hayli gelişmiş olan örgütsel konulardaki oportünizimden kaynaklanır.

Herkes sol içi şiddete karşıdır, ama örgütsel çıkarlar söz konusu olduğunda şiddete başvurmaktan genellikle kaçınılmaz. Ya da bir örgüt, kendisine yakın gördüğü başka bir örgütün uyguladığı sol içi şiddeti kınamaktan kaçınabilir.

İnsanı bıktırarak düzeyde ilkesizlik ve örgütsel oportünizm örneklerini her zaman görebiliriz.

Moralimizi bozmadan ısrar etmeyi sürdürmek gerekir: sol içi şiddet yanlıştır ve en başta sola zarar verir. Bunun en bilinen örneği, 12 Eylül 1980 öncesindeki yoğun sol içi şiddet halkın sosyalistlerden uzaklaşmasının önemli nedenlerinden birisidir. Bu tespit Eylül 1982’de yeni kurulan Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi’nin ilk açıklamasında bulunuyordu ama sol içi şiddet imzacı bazı örgütleri de kapsayarak sürmüştür.

Sol içi şiddetin öldürme ve yaralamayla biten olaylarla sınırlı tutulmayıp, tehdidi de içerecek şekilde genişletilmesi gerekir. Sol içi şiddet genellikle birdenbire gerçekleşmez, öncesinde tehdit vardır.

Önceden de belirtildiği gibi sol içi şiddete başvuranlar açık tavır, tecrit ve gerektiğinde misilleme ile karşılaşacaklarını düşünmek zorundadırlar.

Yaparm ve nasıl olsa yanıma kalır düşüncesi ısrarla sürdürülüyorsa, başka ne yapacaksınız?

SOL İÇİ ŞİDDET ÖRNEKLERİ

Örnekler fazlasıyla bulunmakla birlikte burada haklarında ayrıntılı bilgi sahibi olunan birkaç tanesi üzerinde durulacaktır. Önce birbiriyle ilgili üç cinayet, Ali Çakmaklı, Nebil Rahuma ve Müntecep Kesici cinayetleri üzerinde duralım.

1. Ali Çakmaklı'nın öldürülmesi

Ali Çakmaklı'nın öldürülmesi, 12 Eylül 1980'den planlanarak işlenmiş ilk sol içi cinayettir. Bu sol içi cinayet, 12 Eylül öncesinde sol içi düşmanlıkların devamı olarak bir ölçüde kendiliğinden –hasım tarafların silahlı olarak yolda karşılaşması gibi- gerçekleşmemiş, önceden planlanmıştır. Devrimci hareketin faşist cuntanın yoğun saldırıları altında peşpeşe infazlar, işkenceler ve tutuklamalar yaşadığı, ülke çapında devrimcilere yönelik açık sürek avının yaşandığı bir dönemde işlenen sol içi cinayetler özellikle vahimdir.

12 Eylül 1980'den kısa süre sonra Adana'da HDÖ'nün bölge sorumlusu Ali Çakmaklı Acilciler tarafından öldürülür. Acilciler bu cinayete "Karanlık Adam" başlıklı bildiriyle sahip çıkarlar ve bu bildiriye Ali Çakmaklı'nın polis olduğu için öldürüldüğünü savunurlar. (Acilciler'in o dönemdeki yönetiminde sadece güney bölgesinde bulunanların bu bildiriden haberi vardır, diğerleri ise konuyu infazdan sonra öğrenirler. Karanlık Adam bildirisi içerik olarak ciddi bulunmadığı için başka bölgelerde dağıtılmaz.)

Acilciler ve HDÖ 1979 yılında aynı yapıdan ayrılmış iki örgüttür. İki örgütteki çoğu kişi birbirini tanımaktadır ve ilişkileri de tümüyle kesilmemiştir.

HDÖ'lüler infazın asıl faili olarak o bölgede sorumlu olan ve Temmuz 1980 sonunda Adana hapishaneden kaçtıktan he-

men sonra Suriye'ye giden Mihrac Ural'ı görürler. Söz konusu bildirinın hapishaneden Mihrac Ural tarafından yazıldığı, ifade tarzı bir yana, aynı komünde kalanlar tarafından da bilinmektedir.

İlginç olan nokta, 12 Eylül öncesinde Acilciler'in ve HDÖ'nün sol içi şiddete karışmaktan uzak durmuş olmalarıdır. 1979 öncesindeki tek örgütün adı olan HDÖ ile Devrimci Yol arasında teorik düzeyde şiddetli çelişki olmasına karşın, iki örgüt arasında silahlı çatışma çıkmamış olması, ancak iki tarafın da dikkatli davranmasıyla açıklanabilir.

Sol içi şiddet, bir kez başladıktan sonra, kendi dinamiğini üretir. Büyük bir hızla bölgelere yayılır ve artık istesenez bile en fazla frenleyebilirsiniz, tümüyle engelleyemezsiniz.

Ali Çakmaklı neden öldürüldü?

Ali Çakmaklı'nın öldürülmesi birbirinden kısa süre önce ayrılmış iki sol örgüt arasındaki cinayet kapsamına girer. Adana'da hem Acilciler hem de HDÖ vardı, ikincisi daha ağır basıyordu ve Ali Çakmaklı da bu örgütün Adana sorumlusuydu.

Ali Çakmaklı'nın öldürülme nedeni, rakip örgütün sorumlusunu ortadan kaldırarak, kendi örgütünün gelişme potansiyelini artırmak olarak düşünülebilir. Buna, "son tahlilde" belirlemesinin eklenmesi gerekir, çünkü kentte aylardan beri süren Ali Çakmaklı'ya yönelik dedikodu ve karalama kampanyası da vardır.

Ali Çakmaklı cinayetine karar verenler, bu kampanyanın oluşturduğu "elverişli koşullar"dan da yararlanmışlardır.

Cinayetin üzerinden otuz yıl geçtikten sonra konu yeniden ele alındı. Otuz yıl önce yayımlanan Karanlık Adam bildirisinde, Ali Çakmaklı'nın "MİT ajanı" olduğunu yazan, daha sonra bu görüşünü Cephe dergisinde tekrarlayan ve ne de o dönem bu cinayeti savunanlardan ses çıkmadı. Hiç kimse bu cinayetin haklılığını savunamadı.

Ali Çakmaklı'nın mezarı onarıldı ve ölüm yıldönümünde Adana'daki değişik örgütlerden devrimciler tarafından mezarı başında anılmaya başlandı.

Ali Çakmaklı cinayetinin soldaki aynı gerekçeyle işlenmiş başka cinayetlerle benzer yanı, aradan zaman geçtikten sonra savunulamaz olmasıdır. Yine başka sol gruplardaki cinayetlerde rastlandığı gibi açık olarak özeleştiri yapan da yok denilebilecek kadar azdır. Bunun yerine "ben yapmadım, o yaptı", "kendiliğinden oldu" ya da "biz yapmadık ama yanlışlıkla sahip çıktık" türü "açıklamalar" yapılmıştır.

Ali Çakmaklı'nın Adana devrimcilerinin ortak değeri olarak anılması, bu süreçte ulaşılan en olumlu noktadır.

Cinayetin kimin emriyle ve hangi mekanizmayla işlendiği artık herkes tarafından bilinmektedir ortak olarak yapılan anma töreni, otuz yıl öncesinde alınan, yıllarca ısrarla sürdürülen, konu açıklığa kavuşunca da yüz geri edilen bu devrimcilik karşıtı tutuma karşı verilen en iyi cevap olmaktadır.

Ali Çakmaklı'yı geri getirmek mümkün değildir. Devrimci hareket içindeki eski itibarına kavuşması ve ortaklaşa anılması, bugünün koşullarında ulaşılabilecek en ileri aşamadır.

Bu cinayeti işleyen Acilciler'in örgüt içi cinayetleri sürecektir.

2. Nebil Rahuma'nın öldürülmesi

Nebil Rahuma'nın öldürülmesi sol içi şiddetin özel bir halidir, örgüt içi cinayettir.

HDÖ'de gerçekleşen bu örgüt içi cinayetin nedeniyle ilgili iki farklı görüş üzerinde duracağız.

Birincisi: Nebil Rahuma, Ali Çakmaklı'ya misilleme olarak öldürülmüştür. Bu durumda söz konusu olan örgütsel kindir, kısasa kısastır.

İkincisi: Nebil'in öldürülmesinin nedeni, örgüt içindeki evli bir kadınla ilgilidir.

Bu iddia doğru ise, toplumdaki tipik davranış tarzının (namus cinayeti) uzantısının devrimci örgüt içindeki varlığını gösterir.

Her iki durumda da toplumda yaygın olarak bulunan özelliklerin devrimci bir söylemle örgüt içinde yeniden üretilmesi söz konusudur: kan davası ya da namus cinayeti...

Nebil Rahuma'nın öldürülmesiyle ilgili olarak toplumsal yapının özellikleriyle benzeşen bir başka önemli nokta ise, cinayetin kısa sürede, üzerinde fazla düşünülmeden işlenmesi ve kısa süre sonra da yapılandan pişmanlık duyulmasıdır.

Toplumsal sosyalizasyonla içselleştirilmiş değerlerin etkisi ve bunun sonucunda büyük bir öfke temelinde kısa sürede infaz kararı alınmış, kısa süre sonra da "belki yaralıdır, ölmemiştir, hastaneye götürelim" düşüncesiyle infaz yerine geri dönmüştür.

Öfkeyle kısa sürede karar vermek, ardından yaptığından pişman olmak, adli cinayetlerde de çok rastlanan bir davranış tarzıdır.

Ali Çakmaklı cinayeti, bu yönden, Nebil Rahuma cinayetine benzemez. Görece uzun sayılabilecek bir hazırlık sürecinin ardından işlenmiştir.

Ali Çakmaklı ve Nebil Rahuma sol içi cinayetlerinde bir başka ortak nokta, ne haklı olduğunun açıkça savunulması ne de hatanın kabul edilmesidir.

Kişinin öldürülmesinin güçlü nedenleri varsa, aradan

otuz yıl geçmiş bile olsa savunulabilmesi gerekir. Bu yapılamıyorsa, “yaptığımız yanlış” denilebilmesi gerekir; ama ikisi de söz konusu değildir.

Benzeri bir durum diğer örgütlerde de mevcuttur.

Kimse kendi sorumluluğunu üstlenmeden, kimse yanlış yaptığını açıkça kabul etmeden hiçbir sorun çözülemez.

Buradaki asıl engel insanların ve insan gruplarının (örgütlerin) samimi ve dürüst olmasından çok, geçmişte –daha doğru-su düzeltilmiş geçmişte- yaşamasiyla ilgilidir.

Geçmiş sürekli överek bugünü kurtarmaya çalışanlardan, sol içi şiddet konusunda kendi sorumluluklarını kabul etmeleri beklenemez.

3. Müntecep Kesici'nin öldürülmesi ve sonrası

Müntecep Kesici 12 Eylül 1980 sonrasında ülke dışında örgüt içi infaza uğrayan ilk devrimcidir. Öldürülme nedeni, 1982 sonbaharında örgütten ayrılanlar arasında ön planda olmasıdır. Müntecep Kesici vurulur ve hastanede tedavi görmesi engellenerek hayatını kaybetmesi sağlanır. Suriye gizli servisi Muhaberrat ile anlaşarak Müntecep'i öldüren kişi hakkında hiçbir şey yapılmaması sağlanır.

O dönem yeni kurulan ve Acilciler'in de içinde bulunduğu Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi Acilciler'in “kaza oldu” açıklamasına inanmaz ve bu örgüte uyarı cezası verir.

Daha sonra yine muhalefet eden Hanna Maptunoğlu'nun bindiği arabanın rotalarının sökülmesi sonucu kaza yaparak ölmesine neden olunacaktır. Bunu örgüte Libya'dan yüksek miktarda para aktaran Gökhan Saçın'ın paranın akıbetini sorması üzerine ortadan kaybedilmesi, ardından yine muhalefet yapan

Zihni Alan'ın öldürülmesi izleyecektir.

Lazkiye'deki Acilciler Muhaberat ile birlikte çalıştıkları için bu infazlara katılanlar hakkında herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

Burada sol söylem kullanan mafya tipi örgütlenmenin tipik örneğini görüyoruz.

Acilciler özellikle 1982'den başlayarak politik bir örgüt değil, mafyadır. Sol söylem, başka örneklerde de görüldüğü gibi, örgütün gerçek yapısını gizleme aracıdır.

Bir örgütün karakterini eyleminin muhtevası belirler. Deri ceket kaçakçılığı yapan bir kaçakçının yakalanması, ceketlere satılmak üzere el konulması, kaçakçının elleri ve ayakları bağlanarak denize atılması; Müntecep Kesici'nin infazı, daha sonra muhalefet olanların da infaz edilmeleri; bunlar arasından Türkiye'ye gidenlerin ihbar edilip yakalattırılmaları örgütün politik nitelikli olmadığının, mafya olduğunun göstergesidir.

Benzeri mafya tipi örgütlenmelerde olduğu gibi ana kadro akrabadır veya hemşeridir, büyük oranda Araptır (aynı milliyettendir) ve aynı mezheptendir (Nusayri). Böyle olması zorunludur çünkü insanların arasında ideolojik bağ bulunmamaktadır; örgüte ve Reis'e bağlılık ancak akrabalık, hemşerilik ve mezhep temelinde sağlanabilmektedir.

THKP-C (Acilciler)'in genel yapısıyla ilgisi olmayan bu Suriye Acilcileri örgüt tarihinden çıkarılmıştır. (Bkz. TDAS'ın Tarihi) Varlığı çoktan sona ermiş örgütün genel sekreteri ünvanını kendine yakıştıran Mihrac Ural'ın ise Muhaberat ve MİT ile girdiği işbirlikleri, sol içi cinayetleri ve diğer kirli işleri 2008-2013 arasında kamuoyuna açık olarak yapılan örgüt tarihiyle hesaplaşmada deşifre edilmiştir.

SONUÇ YERİNE:

GEÇMİŞTE YAŞAMAKTAN KURTULMAK...

Sol içi şiddetin aşılması, bu konuda belirgin bir anlayış değişikliği yaşanabilmesi için, solun geçmişte ya da 1974-1980 döneminde yaşamaktan kurtulması gerekiyor. Aksi durumda, anılan dönemin belirgin özelliklerinden birisi olan sol içi şiddetten, bu şiddetin dünden bugüne gelen psikolojik etkisinden istenirse bile kurtulmak mümkün değildir.

Eskiden kurtulmak, eskiyle gereken hesaplaşabilmenin yapılabilmesinin yanı sıra, ancak eskinin yerini alacak yeninin üretilmesiyle mümkündür.

Aksi durumda, sürekli olarak kendiyi yüzleşme, geçmişle hesaplaşma çağrılarını yapılı, ama bir türlü yapılamaz. Neden yapılamadığı üzerine de düşünülmez.

Burada, sol içi şiddet konusunun sınırları dışına çıkıyoruz.

Solun asıl sorunu, yeniyi üretememektir.

Sol içi şiddetten kurtulmak, bu konuda yeniden şekillenmek, ancak bu yeni üzerinde şekillenebilir.

30-35 yıl önceki geçmişle, üstelik de onu düzelterek yaşayan, halkla bütünleşmeyi onu gerçekten değiştirmek olarak değil de, geri kültürel değerleri bile benimsemek olarak anlayan bir anlayış, yeniyi üretemeyeceği gibi, sol içi şiddeti lanetlese bile ondan kopamaz.

“Sol içi şiddete karşıyız, ama olmuyor işte” saptamasının ötesine geçemez.

Geçmiş, bugünü büyük oranda belirlemeyi sürdürdüğü oranda, sol içi şiddetin, koşullara uygun biçimler altında kendini yeniden üretmesi kaçınılmazdır.

Geçmişin bugünkü uzantısında yaşamının getirdiği çıksızlık insanları kolayca şiddete itecektir ve nitekim de öyle olmaktadır.

Bitirirken sevindirici bir gelişmeyi belirtmek gerekir: tehditlere karşı bile tavır alınmaya başlandı. Sol içi şiddet, hangi biçimde olursa olsun, örgüt içi veya örgütler arasında veya örgütlerle ayrılan kişi arasındaki bir mesele değildir. Doğrudan kendisine yönelik olmasa bile herkesi bağlar. Bu nedenle ortak tavır alınması önemlidir ve sol içi şiddetin azaltılmasında caydırıcı etkiye sahiptir.